

HOW TO

engage Gen Z to

*th?nk
tw!ce*

KUINKA SAADA Z-SUKUPOLVI
TOIMIMAAN TURVALLISESTI
VERKOSSA

EU-hanke “Think Twice: Media Literacy for Gen Z”

Faktabaari (FI), Verificat (ES), dpa (DE)
18 syyskuuta 2025

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	4
Lyhyt kuvaus hankkeesta	4
Keskeiset tavoitteet ja menetelmät	4
Tärkeimmät havainnot ja opit	6
Yhteenvedo keskeisistä suosituksista	7
1. JOHDANTO	8
1.1 Hankkeen tausta	8
1.2 Tarkoitus ja laajuus	8
1.3 Kohderyhmä	10
2. ONGELMA JA MOTIVAATIO	11
2.1 Ongelman kuvaus	11
2.2 Nykytilanne	11
2.3 Ehdotetut ratkaisut	12
3. HANKKEEN TAVOITTEET JA ODOTETUT VAIKUTUKSET	14
3.1 Ensisijaiset tavoitteet	14
3.2 Erityiset tavoitteet	15
3.3 Skaalautuvuus ja kestävyys: miten tuloksia voidaan soveltaa	15
4. HANKKEEN TOTEUTUS	17
4.1 Visio käytännön toteutukseen: toteutusvaiheen valmistelu	17
4.2 Videotuotantostrategia	17
4.2.1 Ammattimaiset, selittävät videot („Pro-videot“)	17
4.2.2 Yhteisön luomat videot	20
4.2.3 Yhteisötapaamiset ja palautekierrokset	22
4.2.3.1 Erilaiset tavat toteuttaa yhteisötapaamisia	22
4.2.3.2 Viestintä osallistujien kanssa	24
4.2.3.3 Kuinka luoda yhteisö	26
4.2.3.4 Seurantalista	27
4.3 Opetusmateriaalit	29
4.4 Työpajat	30
4.5 Riskien ja laadun hallinta	34
4.5.1 Haasteiden käsittely	34
4.5.2 Toimituksellisen laadun varmistaminen	34
4.5.3 Turvallisuus: miten varmistetaan nuorten turvallisuus alustoilla	35
4.5.4 Teini-ikäisten (henkinen) turvallisuus työpajojen aikana	36
5. HANKKEEN TULOKSET JA HAVAINNOT	38
5.1 Ammattimaiset, selittävät videot	38
5.2 Yhteisön luomat videot	38
5.3 Yhteisötapaamiset ja palautekierrokset	39
5.4 Monialaiset havainnot	39
6. POHDINTA	40
6.1 Faktabaari	40
6.2 Verificat	43
6.3 dpa	46
6.4 Pohdinta ja arviointi eurooppalaisessa kontekstissa	49
6.5 Eettiset näkökulmat	50
7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA NÄKYMÄT	51
LIITTEET	52

TIIVISTELMÄ

LYHYT KUVAUS HANKKEESTA

Think Twice -hanke oli kaksivuotinen eurooppalainen aloite, jonka tavoitteena oli torjua verkossa leviävää disinformaatiota vahvistamalla 14–19-vuotiaiden nuorten osaamista. Hankkeessa yhdistettiin faktantarkistusta tekevät organisaatiot, mediakasvattajat ja kansalaisyhteiskunnan kumppanit kehittämään yhteistä, nuori soon painottuvaa lähestymistapaa.

Ensisijaisena tavoitteena oli antaa diginatiiveille taidot ja työkalut, joita tarvitaan verkossa olevan sisällön kriittiseen arviointiin ja vastustuskyvyn kehittämiseen disinformaation leviämistä vastaan. Hankkeen keskeinen tulos oli kattava medialukutaidon työkalupakki, joka sisälsi ammattimaisesti tuotettuja videoita ja opetusmateriaaleja, sekä nuorten osallistujien itse luomaa sisältöä.

KESKEISET TAVOITTEET JA MENETELMÄT

Hankkeen strategia perustui kolmeen pääpilariin:

- **Työkalupakin kehittäminen**
Monikielisen työkalupakin luominen, joka sisältää ammattimaisesti tuotettuja opetusvideoita ja tuntisuunnitelmia.
- **Yhteisön luoma sisältö**
Nuorten osallistaminen lyhyiden, vertaisarvioitujen faktantarkistus- ja opetusvideoiden luomiseen sosiaaliseen mediaan
- **Toistuvat palautekierrokset**
Establishing structured workshops and “Community Calls” to continually refine content and methods based on direct input from young participants.

Tämän osallistavan lähestymistavan tavoitteena oli siirtyä perinteisestä ylhäältä alaspäin suuntautuvasta koulutuksesta kannustamalla nuoria toimimaan itse aktiivisina toimijoina ja disinformaation paljastajina. Yksi hankkeen ja tämän raportin keskeisistä ajatuksista on: Miten saada Z-sukupolvi ajattelemaan kahdesti? Monet faktantarkistajat ovat tiivistäneet toimet sanoihin PYSÄHDY, HARKITSE, TARKISTA, kun taas tämä hanke on kannustanut nuoria toimintaan alhaalta ylöspäin.

KUVITTELE, ETTÄ NUORI

OTTAISI KESKUSTELUN KESTÄVÄN INFORMAATIO- EKOSYSTEEMIN RAKENTAMISESTA

OMIIN KÄSIINSÄ.

MITÄ HÄN SANOISI?

MITÄ VOIMME OPPIA AUTTAMALLA HÄNTÄ?

Vaikka tämä raportti pohtii tulevaisuutta varten opittuja asioita, se herättää myös keskustelua siitä, mitä lisätoimenpiteitä tarvitaan generatiivisen tekoälyn aikakaudella – teknologian, joka on kehittynyt merkittävästi hankkeen suunnittelun ja käynnistämisen jälkeen.

Vuodesta 2022 lähtien generatiivinen tekoäly on vähitellen tullut saataville Z-sukupolven mobiililaitteisiin ja kilpailee täten heidän ruutuajastaan. Tiedon epäjärjestyksen näkökulmasta tämä luo ylimääräisen haasteen sosiaalisen median alustojen käyttöön, jotka jo vahvistavat sisältöä läpinäkyvämmien algoritmien avulla, erityisesti sisällön aitouden osalta. Vaikka generatiivisen tekoälyn vaikutus Z-sukupolveen vaatii lisätutkimusta, on jo selvää, että tulevaisuuden medialukutaidon lähestymistapoihin on kiireellisesti sisällytettävä tekoälyn tuntemus ja tekoälyn lukutaito –käsitteet, joita on sivuttu EU:n tekoälylaissa, mutta joista puuttuu edelleen laaja-alainen opetussisältö.

Tätä ulottuvuutta ei käsitelty hankkeessa kokonaisuudessaan, mutta joitakin materiaaleja on aiheen pohjalta kehitetty, ja useita näitä taitoja käsitteleviä aloitteita tullaan tarvitsemaan tulevaisuudessa. Tekoälyosaamista ei voida laiminlyödä tulevaisuuden vastaavanlaisissa hankkeissa.

Tämä raportti on suunnattu ensisijaisesti seuraaville kohderyhmille:

1. Kouluttajat ja opettajat
2. Faktantarkistajat ja medialukutaito-organisaatiot
3. Nuorisotyöntekijät ja kansalaisjärjestöt

Toissijaisina kohderyhmänä ovat mediakentän päättäjät, kouluttajat ja fasilitaattorit.

TÄRKEIMMÄT HAVAINNOT JA OPIT

Think Twice -hanke osoitti onnistuneesti, että nuorisokeskeinen, yhteiskehitteinen malli on tehokas mediataidon opetuksessa. Keskeisiä havaintoja ovat:

Aitous ja tavoitavuus

Vertaistuotettu sisältö on ammattimaisiin materiaaleihin verrattuna vähemmän hiottua, mutta se osoittautui erittäin kiinnostavaksi nuorelle yleisölle TikTokin kaltaisilla sosiaalisen median alustoilla.

Hybridimallien tehokkuus

Perustietoa sisältävän ammattimaisen sisällön ja vertaisryhmän luomien videoiden yhdistelmä loi voimakkaan ja kattavan oppimiskokemuksen.

Viestintä ja rakenne

Hankkeen onnistunut toteutus, erityisesti nuorten kanssa, edellyttää selkeää ja joustavaa viestintästrategiaa, olipa kyseessä sitten koulujen alustat, pikaviestit tai kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus.

Psykologisen turvallisuuden merkitys

Nuorille osallistujille on erittäin tärkeää tarjota turvallinen ympäristö. Tähän kuuluu huolellinen moderointi työpajojen aikana ja tuen tarjoaminen, jotta he eivät tunne olevansa hukassa verkossa leviävän disinformaation määrän myötä.

Kannustimet osallistumiseen

Pitkäaikaisissa hankkeissa, erityisesti koulun ulkopuolella, tarvitaan usein jonkinlaista palkkiota tai kannustinta, jotta nuorten sisällöntuottajien osallistuminen on jatkuvaa ja laadukasta.

Teknologia ei ole neutraalia

Ihmisen toimijuutta on korostettava: Digitaalisen sisällön luomiseen liittyvät eettiset näkökulmat, erityisesti teknologiayritysten, sosiaalisen median alustojen ja generatiivisten tekoälymallien valta ja vastuuttomuus otettaessa huomioon, on selitettävä selkeästi. Niiden vaikutuksen laajuus ja nopeus ovat ennennäkemätön haaste ihmisen kognitiolle. EU:n tason toimet ja ihmisen toimijuuden edistäminen tekoälyn käytön välineenä ovat välttämättömiä.

YHTEENVETO KESKEISISTÄ SUOSITUKSISTA

Näiden havaintojen perusteella suosittelemme, että tulevaisuudessa nuorille suunnatuissa medialukutaitoaloitteissa:

- **Hybridisisältöstrategian priorisointi**
Käytä ammattimaisia videoita ydinkäsitteiden vakiinnuttamiseen ja yhteisön tuottamia videoita niiden merkityksen ja ymmärrettävyyden lisäämiseen.
- **Luodaan vahvat mahdollisuudet palautteelle**
Otetaan nuoret suoraan mukaan hankkeen kehittämiseen ja toistamiseen, jotta sisältö pysyy aitona ja tehokkaana.
- **Keskitytään henkiseen turvallisuuteen**
Otetaan käyttöön käytäntöjä, jotka suojaavat osallistujia disinformaation aiheuttamalta henkiseltä taakalta, esim. sisällön moderoinnilla ja avoimella keskustelulla.
- **Hydyönnetään olemassa olevia rakenteita**
Tee tiivistä yhteistyötä kouluttajien kanssa ja hyödynnä vakiintuneita viestintäkanavia integroidaksesi medialukutaidon saumattomasti sekä virallisiin että epävirallisiin oppimisympäristöihin.
- **Käsittellään generatiivisen tekoälyn asettamia haasteita**
Sisällytä EU:n suojaaviin sääntelykehyksiin suosituksia, kuten tulevassa EU DigComp 3.0 -asiakirjassa (julkaistaan vuoden 2025 lopussa) esitetyt suositukset elinikäisen oppimisen taidoista.

1. JOHDANTO

1.1 HANKKEEN TAUSTA

Disinformaation nopea leviäminen sosiaalisessa mediassa on vakava haaste demokraattisille yhteiskunnille ja tietoon perustuvalle kansalaisten osallistumiselle. Euroopan unioni on tunnistanut tämän ongelman kiireellisyyden ja asettanut medialukutaidon etusijalle useissa poliittisissa puitteissa. Keskeisissä aloitteissa, kuten Euroopan demokratia-toimintasuunnitelmassa, digitaalisten palvelujen laissa sekä media- ja audiovisuaalisen alan toimintasuunnitelmassa, korostetaan koulutuksen ja yhteiskehittämisen roolia disinformaation torjumisessa ja demokratian kestävyuden vahvistamisessa.

Näiden ponnistelujen mukaisesti vuonna 2023 käynnistettiin Think Twice -hanke. Sen tarkoituksena oli antaa 14–19-vuotiaille nuorille välineet, joiden avulla he voivat arvioida kriittisesti digitaalista sisältöä sekä tunnistaa ja kyseenalaistaa väärää tietoa. Hankkeessa faktantarkistusta tekevät organisaatiot, mediakasvattajat ja kansalaisyhteiskunnan toimijat kokoontuivat ympäri Eurooppaa kehittämään innovatiivisia, nuorisokeskeisiä lähestymistapoja.

Think Twice -hanke keskittyi sosiaalisen median muotoihin, yhteiskehittämisen menetelmiin ja monikieliseen saatavuuteen, mikä oli linjassa EU:n nykyisten strategioiden kanssa, joilla edistetään kansalaisten osallistumista ja demokraattista osallistumista digitaalisessa yhteiskunnassa. Ottamalla nuoret mukaan sisällön luomiseen hanke vastasi sekä koulutustarpeisiin että laajempiin yhteiskunnallisiin haasteisiin nopeasti muuttuvassa informaatioympäristössä riippumatta sosiaalisen median yrityksistä, jotka rahoittavat muita lukutaitoaloitteita.

1.2 TARKOITUS JA LAAJUUS

Think Twice -hankkeen tärkeimmät oppimiskokemukset, tulokset ja suositukset on koottu tähän raporttiin, joka tarjoaa käytännön ohjeita muille hankkeille, joiden tavoitteena on vahvistaa nuorten medialukutaitoa. Se toimii sekä lopullisena pohdintana hankkeen kahden vuoden matkasta että suunnitelmana sen menetelmien ja resurssien laajentamiseksi uusiin konteksteihin, erityisesti generatiivisen tekoälyn näkökulmasta.

- **Mediataitojen työkalupakki**

Kattava paketti ammattimaisesti tuotettuja selittäviä videoita ja opetusmateriaaleja, jotka on suunniteltu integroitavaksi sekä virallisiin että epävirallisiin oppimisympäristöihin.

- **Yhteisövideot**

Nuorten osallistujien itse luomat lyhyet, sosiaaliseen mediaan opimoidut faktantarkistusvideot, jotka heijastavat Z-sukupolven yleisölle sopivaa vertaisverkosto-lähestymistapaa.

- **Yhteisön konferenssit**

Säännölliset virtuaaliset toimituskokoukset ja työpajat, jotka tarjoavat tilaa yhteistyölle, palautteelle ja sisällön ja menetelmien toistuvalla parantamiselle.

Tämä artikkeli perustuu hankekonseptin kattavaan arviointiin ja kriittiseen itsereflektioon, ja tiivistää kaikkien hankekumppaneiden kokemukset sekä opit sosiaalisen median medialukutaidon sisällön valmistelusta. Se sisältää myös esimerkkejä tuotetuista materiaaleista, sekä ammattilaisten että vertaisryhmän luomista videoista ja opetusmateriaaleista, jotka havainnollistavat menetelmien soveltamista käytännössä. Tarjoamalla ohjeita kouluttajille, kansalaisjärjestöille, faktantarkistajille ja päätöksentekijöille tämän Think Twice -työkalupakin mukauttamiseksi ja uudelleenkäyttämiseksi, hanke pyrkii tukemaan laajempaa skaalausvaikutusta: mahdollistamaan muiden organisaatioiden tavoittaa laajemmin yleisön ja sisällyttää medialukutaidon käytäntöjä omiin sosiaalisen median strategioihinsa. Tämä kestävyteen tähtäävä lähestymistapa varmistaa, että hankkeen vaikutus voi jatkua alkuperäisen rahoituskauden jälkeen ja että sitä voidaan laajentaa muihin samanhenkisiin medialukutaitohankkeisiin.

Pohjimmiltaan tämä raportti ei ole vain kuvaus saavutuksista, vaan myös käytännönläheinen etenemissuunnitelma mediataitotyön toistamiseksi ja laajentamiseksi yhteisöllisellä, nuoriso-keskeisellä tavalla. Suosittelemme myös, että tulevissa hankkeissa ja kampanjoissa tutustutaan EDMO:n tehokkaiden medialukutaitoaloitteiden suuntaviivoihin ja sitoudutaan niihin. Konsortion jäsenet ovat osallistuneet tai tukeneet näiden suuntaviivojen laatimista osana Euroopan digitaalisen median seurantakeskuksen (EDMO) medialukutaitoa koskevaa yhteistyötä 2024. Alkuperäinen Think Twice -hankkeen suunnittelu vuonna 2022 ja sen rajalliset resurssit eivät kuitenkaan antaneet meille mahdollisuutta soveltaa EDMO:n suuntaviivoja täysimääräisesti.

1.3 RAPORTIN KOHDEYLEISÖ

- **Kouluttajat ja opettajat**

Opettajille raportti esittelee testattuja medialukutaidon menetelmiä, jotka on räätälöity diginatiiveille oppijoille. Se selittää, miten ammattimaisia video-sisältöjä ja joustavia opetusresursseja voidaan käyttää abstraktien käsitteiden konkretisoimiseksi ja merkitykselliseksi tekemiseksi 14–19-vuotiaille oppilaille.

- **Faktantarkistajat ja medialukutaito-organisaatiot**

Nuorempaan yleisöön pyrkivät organisaatiot löytävät konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka vertaisryhmän tuottama sisältö ja sosiaalisen median ensisijaiset strategiat voivat lisätä tavoitettavuutta ja vaikuttavuutta – erityisesti TikTokin ja Instagramin kaltaisilla alustoilla.

- **Nuorisotyöntekijät ja kansalaisjärjestöt**

Raportti tarjoaa näkemyksiä inklusiivisten ja osallistavien oppimisympäristöjen rakentamisesta virallisen koulutuksen ulkopuolella. Se korostaa, kuinka yhteisöllisyydellä ja käytännönläheisillä työpaikoilla voidaan tukea nuoria tulemaan tietoisiksi, luottavaisiksi sisältötuottajiksi ja faktantarkistajiksi.

- **Poliittiset päättäjät ja päätöksentekijät**

Kansallisten tai EU:n laajuisia strategioita kehittäville tämä raportti tarjoaa näyttöä siitä, kuinka yhteiskehittäminen ja monikielinen suunnittelu voivat sovittaa medialukutaidon työtä laajempiin tavoitteisiin, jotka liittyvät demokraattiseen osallistumiseen ja digitaaliseen kansalaisuuteen.

- **Kouluttajat ja fasilitaattorit**

Mediataitotyöpajoja järjestävät ammattilaiset hyötyvät mukautettavista työkaluista, työpajamalleista ja sisältömuodoista, jotka voidaan räätälöidä paikallisiin tarpeisiin ja valmiuksiin.

Kohdistamalla viestinsä näille kohderyhmille raportti tukee sekä muodollista että epämuodollista koulutusta ja auttaa laajentamaan medialukutaitoa edistävien aloitteiden ulottuvuutta ja vaikutusta yli kansallisten ja kulttuuristen rajojen.

2. ONGELMA JA MOTIVAATIO

2.1 ONGELMAN KUVAUS

Disinformaation nopea leviäminen verkossa on merkittävä haaste demokraattisille yhteiskunnille ja tietoisille kansalaisille. Nuoret käyttäjät, jotka saavat tietonsa pääasiassa sosiaalisen median alustoilta, kuten TikTosta, Instagramista ja YouTubeista, ovat erityisen alttiita disinformaatiolle, sillä heidän kriittisen medialukutaitonsa ovat rajalliset ja he altistuvat riippuvuutta aiheuttavalle algoritmiselle sisällölle. Hankkeen toteuttamisen aikana perheet ja opettajat ympäri Eurooppaa – erityisesti Espanjassa ja myöhemmin Suomessa – ovat vaatineet matkapuhelimien kieltämistä kouluissa ja nuorten altistumisen vähentämistä tällaisille teknologioille. Eurobarometri-tutkimuksen mukaan yli neljännes eurooppalaisista kohtaa säännöllisesti viikoittain valeuutisia. Saksassa tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että 76% 16–24-vuotiaista nuorista kohtaa disinformaatiota viikoittain, ja 34 % ilmoitti luottamuksensa valeuutisten tunnistamiseen olevan heikko (Vodafone Stiftung, 2020). Lisäksi Reuters Institute Digital News Report 2025 -raportti osoittaa, että maailmanlaajuisesti 58 % käyttäjistä on edelleen huolissaan totuuden ja valheen erottamisesta verkossa, ja tämä luku on vieläkin korkeampi tiettyjen maiden nuorten käyttäjien keskuudessa.

Think Twice -hanke käsitteli tätä kriittistä kysymystä suoraan parantamalla nuorten medialukutaitoa, tavoitteenaan vahvistaa vastustuskykyä disinformaatiota vastaan ja antaa nuorille valmiudet arvioida kriittisesti verkkosisältöä.

2.2 NYKYTILANNE

EU-maasta ja sen koulutusympäristöstä riippuen nykyiset medialukutaitojen opetusta koskevat säädökset ja käytännöt perustuvat pääasiassa viralliseen koulutukseen tai useiden eri toimijoiden itsenäisiin aloitteisiin. Kumpikaan lähestymistapa ei voi taata, että verkossa leviävän väärän tiedon dynaaminen luonne otetaan riittävällä tavalla huomioon.

Samalla teknologiayritykset asettavat vakavia haasteita. Algoritmisen rakenteensa ja viraalisuuden ansiosta sosiaalisen median alustat ovat vahvistaneet väärän tiedon leviämistä. Tämä dynamiikka osoittaa, että näille alustoille on kiireesti kehitettävä tehokkaita koulutuksellisia vastatoimia (O'Connor, ISD Global, 2022). Reuters-instituutin Digital News

Report (2025) korostaa nuorten eurooppalaisten kasvavaa riippuvuutta sosiaalisesta mediasta uutisten kulutuksessa. Erityisesti TikTakin ja YouTube'n kaltaisten alustojen kasvu on ollut merkittävää, mikä korostaa entisestään tarvetta räätälöityihin koulutustoimiin näillä alustoilla.

Merkittävimpiä haasteita ovat:

- **Medialukutaidon puute**
Nuoret eivät osaa erottaa luotettavaa tietoa väärästä tiedosta verkossa. Stiftung Neue Verantwortung -säätiön (2021) tutkimus korostaa saksalaisten kansalaisten heikkoa digitaalisen uutismedian lukutaitoa.
- **Perinteisten menetelmien tehottomuus**
Perinteiset koulutusmateriaalit eivät kiinnosta Z-sukupolvea, joka suosii lyhyitä, visuaalisesti houkuttelevia sisältöjä. Noin kolmasosa 14–24-vuotiaista eurooppalaisista teini-ikäisistä ja nuorista aikuisista voidaan luokitella ”vähäisesti tietokeskeisiksi”, mikä viittaa vähäiseen kiinnostukseen ja sitoutumiseen perinteisiin uutislähteisiin (dpa-hanke #UseTheNews).
- **Ymmärryksen puutteet**
Käytännön resursseja, jotka käsittelevät nimenomaan disinformaatiostrategioita, kriittistä ajattelua ja manipulaatiotekniikoita, ja jotka on räätälöity nimenomaan sosiaalisen median ympäristöön, on edelleen vähän.
- **Generatiivinen tekoäly muuttaa vähitellen tietomaisemaa ja tapaa, jolla kulutamme tietoa**
Faktantarkistuksen näkökulmasta generatiivinen tekoäly ei ole luotettava tietolähde, mutta se tarjoaa kriittisille ja utelaille ihmisille joitakin mahdollisuuksia henkilökohtaiseen kehitykseen.

2.3 EHDODETUT RATKAISUT

Think Twice -hanke esittelee innovatiivisen, nuorille suunnatun ratkaisun, jossa nuoria käyttäjiä lähestytään suoraan TikTakin kaltaisilla alustoilla yhteisesti luodun sisällön kautta. Kehittämällä nimenomaan sosiaaliseen mediaan räätälöityjä medialukutaidon oppitunteja hanke sitouttaa Z-sukupolven suoraan vertaisryhmän tuottamaan sisältöön, mikä parantaa merkittävästi sitoutumista ja tehokkuutta edistämällä yhteisöllisyyttä ja aitoutta.

Think Twice -videosarjan keskeisiä elementtejä ovat:

- **Yleisiä neuvoja kriittiseen median vastaanottamiseen**
Videot tarjoavat käytännön ohjeita tiedon tarkistamiseen, asiantuntijoiden uskottavuuden arviointiin sekä väärän tiedon erottamiseen disinformaatiosta ja malinformaatiosta hyödyntämällä todistettuja menetelmiä, kuten lateraalista lukemista ja kansalaisvaalistusta verkossa (Stanfordin yliopisto).
- **Disinformaation mallit ja tekniikat**
FLICC-mallia (Fake experts, Logical fallacies, Impossible expectations, Cherry picking, Conspiracy theories) käyttämällä nuoria koulutetaan ennakoivasti yleisistä disinformaatiotekniikoista.
- **Tekniset taidot**
Opetusvideot esittelevät olennaisia työkaluja, kuten käänteisen kuvahakun, TikTokin hakukoneen ymmärtämisen ja sosiaalisen median algoritmien ymmärtämisen väärän tiedon tunnistamiseksi.
- **Psykologiset näkökulmat**
Videoissa käsitellään, miksi ihmiset ovat alttiita salaliittoteorioille ja emotionaaliselle manipuloinnille, ja annetaan strategioita disinformaation tehokkaaseen käsittelyyn.
- **Ennaltaehkäisevät strategiat**
Ennaltaehkäisevä puuttuminen yleisiin disinformaation kertomuksiin, erityisesti merkittävien tapahtumien, kuten vuoden 2024 EU-vaalien, yhteydessä.
- **Tekoäly ja uudet teknologiat**
Tarjotaan kriittistä ohjausta tekoälyn uskottavuudesta ja puolueellisuudesta, mukaan lukien tekoälyn tuottaman disinformaation havaitseminen ja se, mitä generatiivinen tekoäly on ja mitä se ei ole.

Think Twice -hanke ehdotti lähestymistapaa, jolla voidaan kuroa umpeen perinteisten medialukutaidon menetelmien jättämät aukot, ottamalla diginatiivit suoraan mukaan validoitujen vertaisluotettujen sisältöjen avulla. Hankkeen monikielisyys ja kansainvälinen sovellettavuus tekevät siitä tärkeän resurssin koko Euroopassa, ja se on linjassa jo EU:n demokratia-alan toimintasuunnitelmassa 2020 esitettyjen tavoitteiden kanssa.

Innovatiivisen lähestymistapansa avulla Think Twice edistää kriittistä ajattelua, tietoon perustuvaa kansalaisosallistumista ja vastustuskykyä digitaalista disinformaatiota vastaan, ja vastaa viimeaikaisissa eurooppalaisissa tutkimuksissa ja poliittisissa aloitteissa tunnistettuihin kiireellisiin medialukutaidon tarpeisiin.

3. HANKKEEN TAVOITTEET JA ODOTETUT VAIKUTUTUKSET

3.1 ENSISIJAISET TAVOITTEET

Internetissä leviävä disinformaatio on vakava uhka. Esimerkiksi väitteet, joiden mukaan ilmastonmuutos on huijausta, katsotaan yhdeksi suurimmista riskeistä koko yhteiskunnalle ([Climate promise](#) & [WEF](#)).

Ukrainassa käynnissä oleva sota havainnollistaa tätä ongelmaa dramaattisesti, sillä se ei ole vain taistelu maalla, vaan myös informaatio-sota. Sen laajuus on valtava: EUvsDisinfo-tietokanta on jo dokumentoinut [yli 19 000 tapausta](#), joissa disinformaatio on kohdistunut Ukrainaan

Hankkeen alkaessa generatiivinen tekoäly ei ollut yhtä kehittynyttä kuin se on nyt vuonna 2025. Tekoälyllä luodut videot on paljon vaikeampi tunnistaa väärennöksiksi kuin vuonna 2023, kun Think Twice -hanke alkoi. Tekoälyllä luodut videot, joiden tarkoituksena on levittää disinformaatiota poliittisista syistä, ovat tulleet globaaleiksi ongelmaksi (esim. [deepfake-videot eri vaaleissa ympäri maailmaa](#)). Deepfake-videoiden leviämisen myötä sosiaalisessa mediassa ihmiset ovat joutuneet harhaan ja jääneet miettimään, mikä on edes totta (esim. [trampoliinilla hyppivät deepfake-puput](#)).

Tämän hankkeen päätavoitteena oli ja on edelleen tarjota Z-sukupolvelle kriittisiä mediataitoja. Tavoitteena oli luoda houkutteleva, tunnistettava ja helppotajuinen formaatti, joka on helposti saatavilla diginatiiveille, jotka yleensä suosivat videosisältöä kirjoitetun tekstin sijaan. Tutkimukset osoittavat, että useimmat teini-ikäiset ja nuoret aikuiset eivät enää pidä perinteisiä journalistisia tiedotusvälineitä ensisijaisena uutislähteenään. Paikalliset ja alueelliset tiedotusvälineet ovat menettäneet tasaisesti merkitystään milleniaalien ja Z-sukupolven keskuudessa ([Reuters](#)). Deepfake-videoiden yleistyessä tämä hanke on tarttunut ongelmiin, jotka eivät olleet yhtä merkityksellisiä vuonna 2023.

Hankkeen yleisenä tavoitteena oli torjua disinformaation leviämistä ja yrityksiä vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja keskusteluun vahvistamalla medialukutaitoa, joka on laajalti tunnustettu tehokkaimmaksi tavaksi rakentaa vastustuskykyä disinformaatiota vastaan. Hankkeen keskiössä oli ajatus luoda nuorten luovien tekijöiden yhteisö, joka kehittää medialukutaitoa edistävää sisältöä. Kansalaisosallistuminen ja osallistava kulttuuri olivat siten keskeisiä elementtejä lähestymistavassamme. Kannustimme nuoria kansalaisia vastaamaan disinformaatioon vastapuheella, mikä auttoi edistämään vapaata ja rakentavaa keskustelukulttuuria.

3.2 ERITYISET TAVOITTEET

Hankkeen erityisenä tavoitteena oli kehittää monikielinen työkalupakki, joka on räätälöity nimenomaan Z-sukupolven opettamiseen. Työkalupakki koostuu medialukutaidon videotunneista, jotka on ladattu eri sosiaalisen median alustoille, kuten TikTokiin, Instagramiin ja YouTubeen. Lisäksi työkalupakki sisältää opetusmateriaalia kouluille ja muille oppilaitoksille. Tällä tavoin kohdistimme toimet kahteen kohderyhmään: koululaisiin ja opiskelijoihin, jotka kuuluvat ensimmäistä kertaa äänestävien ryhmään, sekä opettajiin ja muihin vaikuttajiin, kuten toimittajiin, jotka voivat myös tavoittaa nuoria.

Tavoitteet ja vaikutukset eriteltynä:

- **Nuoret osallistujat:**
 - ▶ Saivat syvemmän ymmärryksen siitä, miten disinformaatio toimii, miten se voi vaikuttaa heihin, ja miten väitteitä voidaan kumota.
 - ▶ Luomalla videoita ikätovereilleen, he oppivat myös tärkeitä asioita aiheesta käytännönläheisellä ja kiinnostavalla tavalla.
- **Videoiden yleisöt:**
 - ▶ Ymmärrys disinformaatiosta ja manipulaatiotekniikoista kehittyi.
- **Opettajat:**
 - ▶ Kokemus siitä, miten miten medialukutaitoa voi integroida opetukseen kehittyi.
 - ▶ Mahdollisuus toimia tiedonvälittäjänä kouluyhteisössä kehittyi.

3.3 SKAALAAMINEN JA KESTÄVYYS: MITEN THINK TWICE -HANKKEEN TULOKSIA VOIDAAN SOVELTAA

Hankkeen kestävyys varmistamiseksi kaikki kumppanit asettivat materiaalit ja tulokset vapaasti muiden kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden käyttöön ei-kaupallisiin tarkoituksiin sekä hankkeen aikana että sen jälkeen. Tämä lähestymistapa varmisti, että hankkeen tulokset olivat skaalautuvia ja että niiden levittämistä voitiin jatkaa hankkeen päätyttyä. Tavoitteiden saavuttamiseksi rakensimme aktiivisesti vahvoja verkostoja muiden medialukutaitoon ja kansalaisosallistumiseen keskittyvien hankkeiden kanssa. Hankkeen aikana tarjosimme kumppaneille mahdollisuuden järjestää yhdessä lisätapahtumia tai osallistua niihin, tarjoten alustan hankkeen tulosten esittelemiseen ja jakamiseen.

Yleisemmästä hankkeen kehittämisen, toteutuksen ja arvioinnin näkökulmasta suosittelemme [EDMO:n ohjeita tehokkaille medialukutaitoaloitteille](#). Konsortion jäsenet osallistuivat näiden ohjeiden laatimiseen tai tukivat niitä Euroopan digitaalisen median seurantakeskuksen

(EDMO) medialukutaitoa koskevassa yhteistyössä 2024.

Videokonseptien kehittämiseksi teimme yhteistyötä erillisen TFCN-hankkeen kanssa, ja aiomme jatkaa tätä yhteistyötä. TFCN-hanke toi esiin myös tärkeän oppimiskokemuksen: Z-sukupolvi, joka on kasvanut yhä kaupallisemmaksi muuttuneessa sosiaalisen median ympäristössä ja jota hallitsee vaikuttajien kulttuuri, vaatii, että heidän osallistumismotivaatiotaan on harkittava huolellisesti. Koulun ulkopuolella nämä kannustimet ovat usein taloudellisia, vaikka eettiset näkökohdat ovatkin edelleen ratkaisevia. TFCN-hanke pyrkii palkitsemaan Z-sukupolvea korkealaatuisesta panoksesta, joka sisältää eettisen tietoisuuden saavuttamisen.

4. HANKKEEN TOTEUTUS

4.1 VISIO KÄYTÄNNÖN TOTEUTUKSEKSI: TOTEUTUSVAIHEEN VALMISTELU

Jotta medialukutaito olisi konkreettista ja helposti ymmärrettävää nuorille, Think Twice -hankkeen piti olla enemmän kuin hyvä idea paperilla. Tässä vaiheessa kumppaniorganisaatiot muunsivat hankkeen ydinkonseptin muotoihin, jotka toimivat todellisissa luokahuoneissa, nuorisohjelmissa ja verkossa. Tämä tarkoitti relevanttien aiheiden valitsemista, materiaalien mukautamista paikallisiin tarpeisiin ja käytännöllisten työtapojen luomista, joiden avulla sekä ammattilaisten että vertaisryhmien luomat sisällöt saivat muodon. Seuraavissa osioissa kerrotaan, miten tämä prosessi toteutettiin eri ympäristöissä – ja mitä muut voivat siitä oppia.

Jotta medialukutaito saatiin elävöitettyä sosiaalisessa mediassa, hankkeessa hyödynnettiin kahta toisiaan täydentävää videomuotoa: ammattimaisesti tuotettuja selittäviä videoita ja nuorten itse luomia lyhyitä yhteisövideota. Ensimmäiset tarjosivat selkeää taustatietoa monimutkaisista aiheista, kun taas jälkimmäiset pyrkivät kumoamaan tiettyjä väärinkäsityksiä helposti samaistuttavalla vertaisviestinnän tyyllillä. Seuraavissa luvuissa kuvataan yksityiskohtaisesti, miten molemmat muodot toteutettiin eri kumppanimaissa

4.2 VIDEOTUOTANTOSTRATEGIA

4.2.1 AMMATTIMAISET, SELITTÄVÄT VIDEOT (“PRO-VIDEOT”)

Pro-videoiden tarkoituksena oli tarjota syvällisempää taustatietoa valitusta aiheesta. Videot olivat lyhyitä, jotta ne voisivat kilpailla nopeatempoisissa ympäristöissä, kuten TikTokissa tai Instagramissa. Siksi tieto oli pakattava kompakteihin selittäviin videoihin, joissa oli kiinnostava “koukku” alussa ja ymmärrettäviä esimerkkejä valitusta aiheesta. Tavoitteena oli tavoittaa kohdeyleisö sisällöllä, johon he luottavat.

[Esimerkkivideo 1](#)

[Esimerkkivideo 2](#)

Videotuotantovaiheen alussa kumppanien piti valita aiheet videoilleen. Aiheet luokiteltiin ensin kuuteen eri digitaalisen medialukutaidon ja disinformaation luokkaan. Painopiste oli tekoälyaiheissa, koska hankkeen alussa aiheesta ei ollut paljon materiaalia saatavilla:

- Yleisiä neuvoja kriittiseen median vastaanottoon
- Disinformaation mallit/strategiat/tekniikat
- Tekniset aiheet
- Psykologiset näkökulmat
- Yleisten disinformaationarratiivien ennakoiva torjunta
- Tekoäly (AI)

Kun kategoriat oli nimetty, kukin kumppani ehdotti eri aiheita kuhunkin kategoriaan. Ehdotuksiin sisältyi muun muassa seuraavia videoiksi lopulta valikoituneita aiheita:

- [Miten tilastot voivat olla harhaanjohtavia](#) (Faktabaari)
- [FLICC-malli](#) (dpa)
- [Miten sosiaalisen median algoritmit toimivat](#) (Faktabaari)
- [Tekoäly ja tekijänoikeudet](#) (dpa)
- [Kuinka puhua salaliittoihin uskovalle perheenjäsenelle](#) (Verificat)
- [Prebunking vuoden 2024 vaalien näkökulmasta](#) (Faktabaari)
- [Tekoälystereotypiat](#) (Verificat)

Oli hyödyllistä keskustella aiheista etukäteen kaikkien kumppaneiden kanssa, jotta aiheet eivät menisi päällekkäin. Jokainen kumppani tuotti kymmenen videota: viisi itse valitsemastaan aiheesta ja viisi kumppaneiden videoiden uusintaversioita, mutta sisällyttäen niihin maakohtaisista esimerkkejä.

Kumppanit lähestyivät tuotantoa eri tavoin. Esimerkiksi Faktabaari tuotti videonsa seuraavan prosessin mukaisesti:

- Kun aihe oli valittu, järjestettiin writer's room -tyylinen toimituksellinen aivorihi, jossa keskityttiin kolmeen pääkysymykseen:
 - ▶ Mitä haluamme sanoa aiheesta rajoitetussa ajassa?
 - ▶ Kuinka voimme kiinnittää yleisön huomion alusta alkaen?
 - ▶ Kuinka voimme pitää videon informatiivisena, mutta myös helposti lähestyttävänä?
- Kun pääkohdat ja vastaukset näihin kysymyksiin oli kirjoitettu muistiin, yksi henkilö laati käsikirjoituksen. Käsikirjoitusta muokattiin ja tarkistettiin useita kertoja, jopa kuvausten aikana.
- Kuvaukset valistuivat yhden päivän aikana videota kohden. Kuvauksien aikana käsikirjoitusta muokattiin, jotta kerronta toimi sujuvasti. Kerron sävyn tuli olla selkeä ja rauhallinen.
- Kuvauksien jälkeen video editoitiin. Tärkeintä oli videon nopea tempo. Oli tärkeää, että video oli teknisesti ammattimainen, ja siinä oli asianmukainen värimääritys ja visuaaliset tehosteet.

Faktabaarin käyttämät laitteet ja ohjelmistot:

- Phone 13 Pro Max kamerana
- Røde Wireless Go -mikrifoni
- Rengasvalo
- Vihreä taustakangas Chroma key -tekniikkaa varten
- MacBook Pro
- Kaikki video- ja äänieditointi sekä VFX tehtiin Final Cut Pro X:llä
- Kuvat muokattiin Photoshopilla

Faktabaari käytti tällaista laitteistoa, mutta ammattimaisia videoita on mahdollista tuottaa myös ilman vastaavaa laitteistoa.

Videon tuli olla visuaalisesti kiinnostava, sillä nopeatempoisissa medioissa, kuten TikTokissa, katsojat usein siirtyvät eteenpäin jo ensimmäisten sekuntien aikana. Videon formaatti oli pystysuora (9:16), pituus oli useimmiten 60–90 sekuntia, ja kaikilla videoilla oli sama intro ja hankkeen logo. Joissakin videoissa oli myös tekstitykset ja käännökset (esim. [Faktabaarin video ruotsinkielisellä käännöksellä](#)). Värimaailman ja kirjaintyyppien oli oltava yhdenmukainen.

Kun kaikki tämä oli tehty, oli aika julkaista video. Kaikki kumppanit julkaisivat videot TikTokissa, jotkut myös Instagramissa ja Youtubessa. Videoissa oli joitakin samoja hashtagia (#eufunded ja #thinktwice). Ei ole luotettavaa tietopohjaa, jonka perusteella voitaisiin tehdä oletuksia hashtagien ja videotekstien vaikutuksesta katselukertoihin.

Hankkeen aikana Faktabaari kokeili erilaisia lähestymistapoja videoiden alussa olevaan ”koukku”-elementtiin. Kävi selväksi, että humoristiset, hieman provosoivat alut olivat tehokkaimpia kiinnittämään yleisön huomion. Lisäksi testattiin erilaisia visuaalisia tehosteita. Visuaalisesti kiinnostavat ja relevantit taustat saivat enemmän tykkäyksiä, kommentteja ja katselukertoja kuin yleisluontoisempia taustoja sisältäneet videot.

Lopullisena tavoitteena oli tuottaa ammattimainen video merkityksellisestä aiheesta, ja käyttää tarinankerrontaa ja visuaalisia elementtejä kirjoitusprosessin aikana esiin tulleiden kysymysten käsittelemiseen.

4.2.2 YHTEISÖN LUOMAT VIDEOT

Kun ammattimaiset selittävät videot (ks. 4.2.1) keskitivät luotettavan taustatiedon välittämiseen jäsenel-lyssä muodossa, yhteisön luomien videoiden tavoitteena oli aktivoida nuoria mediataidon luoja ja viestijöinä omissa vertaisverkostoissaan.

Nämä lyhyet videot suunniteltiin, kuvattiin ja editoitiin nuorten itsensä toimesta – hankkeen vetäjien antaman tarvittavan ohjauksen avulla. Osallistujat käsitelivät vi-raalisti levinneitä väärää väitteitä tai selittivät medialukutaidon käsitteitä käyttäen ikätoverilleen tuttua sävyä, estetiikkaa ja huumoria.

Tarkoitus ja prosessi

Tavoitteena ei ollut vain opettaa medialukutaitoa, vaan antaa nuorten harjoitella sitä reaaliajassa. Valitsemalla omat aiheensa, tarkistamalla väitteitä ja tuottamalla sisältöä TikTokin tai Instagramin kaltaisilla alustoilla osallistujat oppivat tarkistamaan tietoa ja viestimään siitä kiinnostavassa, vertaisten välisessä muodossa.

Tekniset työkulut ja editointityökalut noudattivat samaa perusraken- netta kuin ammattimaisissa videoissa (ks. 4.2.1), mutta luovat päätökset tehtiin itsenäisesti. Kaikkiaan kaikissa maissa tuotettiin 30 videota.

Erottuva tyyli

Keskeinen ero oli sävy ja lähestymistapa:

- Aito, ensimmäisen persoonan kerronta (usein kaksi tai useampi henkilö kameran edessä)
- Meemien, trendikkäiden äänien tai huumorin käyttö
- Lyhyt ja nopeatempoinen, sosiaalisen median tapoihin mukautettu
- Suunniteltu vertaistuen, ei ylhäältä alaspäin suuntautuvan koulutuk- sen avulla

Sen sijaan, että näissä videoissa olisi selitetty asiantuntijan näkökulmasta, niissä näytettiin, miltä faktantarkistus näyttää sisäpuolelta: yksinkertainen, spontaani ja kenen tahansa ulottuvilla. Tämä teki formaatista erityisen helposti lähestyttävän.

Vaikutus ja oppiminen

Kunkin videon tavoittavuus vaihteli, mutta oppimisen vaikutus osallistujiin oli kauttaaltaan vahva. Monet kertoivat saaneensa luottamusta julkiseen puhumiseen, väitteiden kriittiseen tarkasteluun ja mielipiteiden ilmaisemiseen verkossa. Videot tukivat myös faktantarkistuksen normalisointia nuorten keskuudessa – erityisesti kun niitä jaettiin kouluissa, opettajien tai vertaisverkostojen kautta.

Sosiaalisen median strategia

Yhteisön luomat videot suunniteltiin erityisesti sosiaalisen median logiikkaa ja dynamiikkaa silmällä pitäen. Niissä noudatettiin selkeää joukkoa alustalle optimoituja periaatteita, jotta sisältö ei vain näkyisi, vaan myös kiinnostaisi nuorta yleisöä TikTokissa ja Instagramissa. Videot tuotettiin pystysuuntaisessa 9:16-muodossa, joka sopii täydellisesti koko näytön mobiilikokemukseen. Jokainen video pidettiin tarkoituksella lyhyenä, enintään 90 sekuntia, koska pidemmät muodot menettävät helposti käyttäjien huomion näillä nopeatempoisilla alustoilla.

Videoiden sävy on tarkoituksellisesti epävirallinen, helposti samaisuttava ja aito. Sen sijaan, että tekijät ottaisivat auktoriteettisen asenteen, he puhuttelevat ikätovereitaan suoraan, keskustelevalle ja usein leikkisällä tavalla. Huumori, ironia ja rento kieli auttavat tekemään faktantarkistuksesta helposti lähestyttävää sen sijaan, että se tuntuisi luennoinnilta.

Tyylillisesti videot ovat dynaamisia, nopeatempoisia ja visuaalisesti kiinnostavia. Ne perustuvat vertaiskommunikaatiotekniikoihin ja käyttävät usein tuttuja sosiaalisen median keinoja, kuten meemejä, pop-kulttuuriviittauksia, trendikkäitä ääniä ja alkuperäisiä editointityylejä. Tämä lähestymistapa varmistaa, että faktantarkistussisältö sopii saumattomasti TikTokin ja Instagramin olemassa oleviin sisältövirtoihin, mikä lisää sen katselu-, tykkäys-, jakamis- ja tallennusmahdollisuuksia. Strategian yleistavoitteena on tarjota luotettavaa faktantarkistusta häiritsemättä näiden alustojen odotettua käyttökokemusta. Tämän saavuttamiseksi videot tasapainottavat käyttäjien luomalle sisällölle tyypillisen spontaanin, henkilökohtaisen tyylin hienovaraisella mutta tunnistettavalla visuaalisella identiteetillä. Tähän kuuluu tekstitysten, tunnistettavien fonttien, värimaailman ja tarvittaessa brändielementtien, kuten Think Twice -logon, johdonmukainen käyttö.

Yhdistämällä huolellisesti tarkkuuden viihteellisyyteen ja alustojen sujuvuuteen, sosiaalisen median strategia varmistaa, että videoiden koulutuksellinen tarkoitus ei vaaranna niiden jaettavuutta tai merkitystä TikTokin ja Instagramin huomiokeskeisen ympäristön sisällä.

Huom!: Videoiden (ammattilaisten ja yhteisön videoiden) manuaalinen käänös ei ole tarpeen. Alustat (TikTok, Instagram ja Youtube) tarjoavat usein automaattisen käännöksen valitsemallasi kielellä.

4.2.3 YHTEISÖ- TAPAAMISET JA PALAUTEKIER- ROKSET

Nuorten merkityksellisen osallistumisen edistämiseksi videotuotantoprosessiin hanke toteutti sarjan yhteisötaapaamisia – strukturoituja online- tai hybridikokouksia, joiden tarkoituksena oli voimaannuttaa osallistujia, ohjata sisällön luomista ja tarjota tilaa vuorovaikutukselle. Nämä kutsut olivat olennainen osa hankkeen yhteiskehittämistästrategiaa, ja ne auttoivat muuttamaan yksittäisten osallistujien ryhmät sitoutuneeksi, yhteistyökykyiseksi yhteisöksi.

Yhteisötaapaamisilla oli useita tarkoituksia: ne olivat tila aivoriihille, vertaispalautteelle, tekniselle ohjaukselle ja motivaatiolle. Ne auttoivat myös luomaan toistuvan palautesilmukan, jonka avulla nuoret luojat pystyivät jatkuvasti parantamaan videoitaan vertaisiltaan ja hankkeen fasilitaattoreilta saamansa palautteen perusteella.

4.2.3.1 ERILAISET TAVAT TOTEUTTAA YHTEISÖ- TAPAAMISIA

Yhteisökutsujen muoto ja rakenne vaihtelivat organisaation resurssien ja käytettävissä olevan ajan mukaan. Jotkut kumppanit työskentelivät nuorisoryhmien kanssa epävirallisessa koulutuksessa, kun taas toiset sisällyttivät tapaamiset suoraan koulujen opetussuunnitelmiin.

Koulupohjainen toteutus (dpa)

Yksi versio hankkeesta toteutettiin tiiviissä yhteistyössä koululuokan kanssa, ja medialukutaitoa koskevat toiminnot integroitiin täysin yhteiskuntaopin opetussuunnitelmaan. Hankkeelle varattiin 90 minuuttia (kaksi peräkkäistä oppituntia), jolloin oppilaat pystyivät työskentelemään faktantarkistuksen ja videotuotannon parissa normaalin kouluajan puitteissa.

Hankkeen johtaja osallistui opetukseen etäyhteyden kautta videoyhteyden välityksellä, kun taas paikan päällä oleva opettaja vasta-

si koordinoinnista, ohjasi ryhmätyötä ja tuki viestintää. Tämän mallin ansiosta hankkeen toiminnot tulivat osaksi opiskelijoiden jäsenneltyä oppimisrutiinia, mikä takasi johdonmukaisuuden ja jatkuvuuden.

Viikoittaiset yhteisötapaamiset luokalle palvelivat useita tehtäviä:

- **Käynnistys ja suunnittelu**
Tehtävien esittely, väärän tiedon trendeistä keskustelu, videon aiheiden valinta.
- **Sisällön luomisen tuki**
Ohjaus tutkimukseen, käsikirjoittamiseen ja videotuotannon tekniisiin näkökohtiin. Oppilaat saivat koulutusta neljässä työpajassa (kaksi faktantarkistamisen tekniikoista, yksi tekoälyn tunnistamisen menetelmistä, yksi videon käsikirjoittamisesta ja editoinnista) hankkeen alussa, jotta heillä olisi kaikki tarvittava teoreettinen tieto.
- **Palaute ja arviointi**
Videoluonnosten arviointi, rakentavan palautteen antaminen ja parannusten keskustelu.
- **Reflektio ja tulosten arviointi**
Julkaisun jälkeen luokka arvioi videoidensa suorituskyvyn (katselukerrat, kommentit, tavoitavuus) ja keskusteli niiden vaikutuksesta.

Integrointi koulun aikatauluun varmisti, että yhteisötapaamiset olivat johdonmukaisia, ennakoitavia ja helposti opiskelijoiden saatavilla. Opettajan läsnäolo oli ratkaisevassa roolissa jatkuvuuden ylläpitämisessä ja opiskelijoiden edistymisen tukemisessa viikko viikolta.

Faktabaari

Faktabaarin yhteisötapaamisia toteutettiin kouluissa, kuten dpa:n järjestämissä. Ero oli siinä, että Faktabaari järjesti ensin 60–90 minuutin mittaisen työpajan (ks. luku 7.4) ja työskenteli sitten samojen nuorten kanssa videoiden tuottamiseksi oppitunnin aikana. Kaikki videot olivat osa kurssin opetussuunnitelmaa, ja nuoret työskentelivät opettajansa sekä Faktabaarin asiantuntijoiden kanssa.

Faktabaarin lähestymistapa oli työskennellä monien eri nuorten kanssa useiden eri kurssien aikana. Tämä toteutettiin lukiodien projektiviikkojen aikana, jolloin oppilaat oppivat pikemminkin tekemällä kuin lukemalla (Suomessa käytössä olevan ilmiöpohjaisen oppimisen mukaisesti). Tällä tyyllillä samana päivänä tehtiin useita videoita ja monia ongelmia ratkaistiin lyhyessä ajassa. Jotta tämäntyyppinen työnkulku toimisi hyvin, oppilailla on oltava riittävästi aikaa videoiden tekemiseen.

Muut lähestymistavat: Nuorisotyö ja epävirallinen koulutus

Muut hankekumppanit toteuttivat yhteisötapaamisia epävirallisissa

ympäristöissä yhteistyössä koulujen ulkopuolisten nuorisoryhmien kanssa. Nämä tapaamiset olivat usein aikataulultaan ja rakenteeltaan joustavampia ja räätälöityjä osallistujien tarpeiden ja saatavuuden mukaan.

Verificat

Laajempien kampanjoiden vaihtoehtona Verificatissa tutkittiin intensiivisempää nuorisotyömallia. Tässä lähestymistavassa järjestettiin kymmenen yhteisötapaamista, joissa koulutettiin kymmenkunta opiskelijaa. Opetussuunnitelma keskittyi käytännön taitoihin, kuten faktantarkistamiseen, disinformaation havaitsemiseen, faktantarkistusten ja käsikirjoitusten kirjoittamiseen sekä videoiden tuottamiseen.

Tämä malli, jossa koulutetaan suoraan pieniä nuorten ryhmiä, tarjoaa ainutlaatuisia etuja. Se mahdollistaa syvemmän ymmärryksen nuorten erityisistä huolenaiheista disinformaation suhteen ja auttaa heitä parantamaan taitojaan sen torjumisessa. Lisäksi se auttaa nuoria ymmärtämään median ja informaatiolukutaidon merkityksen päivittäisissä tehtävissään ja antaa heille työkalut pienimuotoisen faktantarkistuksen ja medialukutaidon edistämiseen lähipiirissään.

Tämän koulutuksen toteuttamiseksi kolme osallistujaa alkoi tuottaa sisältöä. Ajatuksena oli tarkistaa espanjalaisnuorten keskuudessa leviävät viralliset väitteet käyttämällä aitoa ja nuorille sopivaa tyyliä.

Sosiaalisessa mediassa vastaanotto ei kuitenkaan ollut niin hyvä, kuin oli odotettu. Tämä tulos oli tärkeä oppimiskokemus, joka johti kahteen tapaamiseen nuorten yhteisön kanssa, joissa analysoitiin ja parannettiin hankkeen Instagram- ja TikTok-kanavia. Istuntojen tavoitteena oli tunnistaa kanavien vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Tämä suora palaute oli ratkaisevan tärkeää strategian mukauttamiseksi, jotta tavoiteltu viesti välittyi paremmin ja kohdeyleisö saavutettiin tehokkaasti.

4.2.3.2 VIESTINTÄ OSALLISTUJIEN KANSSA

Selkeän ja luotettavan viestinnän luominen nuorten osallistujien kanssa oli keskeinen menestystekijä kaikissa toteutuksissa. Koska viestintätavat ja organisaatiot vaihtelivat, kukin kumppani mukautti viestintästrategiansa kohderyhmänsä tarpeisiin ja paikallisiin olosuhteisiin.

Suora viestintä nuorten/opettajien kanssa

dpa

Koulupohjaisessa mallissa kaikki viestintä hankkeen johtajan, opettajan ja oppilaiden välillä hoidettiin yksinomaan koulun sisäisen viestintäalustan kautta. Tämä varmisti saumattoman integroinnin oppilaiden päivittäisiin koulurutiineihin ja minimoi ulkoisten sovellusten tai kanavien tarpeen.

Sen sijaan epävirallisessa koulutuksessa työskentelevät kumppanit käyttivät viestintäkanavia, jotka olivat nuorille tuttuja paikallisessa kontekstissa. Näitä olivat esimerkiksi WhatsApp-, Discord- tai Telegram-tyyppiset pikaviestintäjärjestelmät sekä sähköposti, puhelut tai suorat viestit sosiaalisessa mediassa, riippuen siitä, mikä sopi parhaiten ryhmälle.

Ympäristöstä riippumatta viestintästrategiat sisälsivät seuraavaa:

- **Selkeät määräajat**, joita usein korostettiin visuaalisesti, jotta ne näkyisivät selvästi, vaikka viestit vain silmäiltäisiin.
- **Muistutusviestit** ennen kokouksia tai deadlineja, jotta osallistujat pysyisivät kärryllä.
- **Pysyvä linkki** videopuheluita varten, jotta yhteyden muodostaminen olisi helpompaa.
- **Joustavuutta**, jotta osallistuja voivat kommunikoida, jos henkilökohtaisia haasteita (kokeet, koulutyöt, lomat, ym.) ilmenee, ja tehdä muutoksia mahdollisuuksien mukaan.

Vaikka odotukset tehtävien oikea-aikaisesta suorittamisesta kommunikoihin selkeästi, hankkeessa korostettiin tukevaa ilmapiiriä. Osallistujia rohkaistiin puhumaan avoimesti aikatauluristiriidoista tai vaikeuksista, jotta heidän osallistumisensa pysyi kestäväenä ja palkitsevana.

Faktabaari

Koska Faktabaari tuotti yhteisövideoita kouluympäristössä, viestintä tapahtui pääasiassa kasvotusten. Ensin otettiin yhteyttä koulun rehtoreihin, jotka antoivat kiinnostuneiksi katsomiensa opettajien yhteyshenkilöt. Kun opettajiin oli otettu yhteyttä ja kokoukset järjestetty, työpajojen ja yhteisövideoiden vastuuhenkilö meni kouluun tapaamaan opettajia ja oppilaita. Tapaamisen aikana oppilaille kerrottiin työpajojen ja työpajojen jälkeen tehtävien videoiden tarkoitus.

Prosessin aikana oppilaille kerrottiin, että he voivat ottaa yhteyttä Faktabariin sähköpostitse tai sosiaalisen median kautta. Koska työpajat pidettiin koulussa, oppilailla oli myös mahdollisuus tavata Faktabarin tiimi henkilökohtaisesti. Osallistuvassa koulussa sekä opettajat että oppilaat käyttivät yksityisiä alustoja oppimateriaalien jakamiseen, joihin Faktabaari ei päässyt käsiksi. Sen sijaan oppilaat jakoivat videonsa joko AirDropin kautta tai lähettämällä ne Google Driven kautta. Kaikki lähetetyt videot asetettiin sitten opettajien saataville yksityisen YouTube-soittolistan kautta, joka myöhemmin suljettiin pysyvästi.

Mielenkiintoista oli, että jotkut oppilaat lähettivät Faktabaarin TikTok-tilille suoria viestejä, joissa he pyysivät videoidensa julkaisemista. Vain yksi ryhmä pyysi, ettei heidän videotaan julkaistaisi. Molempia pyyntöjä kunnioitettiin.

Epäsuora viestintä opettajien kautta

Tapaustutkimuksena kumppaniorganisaatio Verificat hallinnoi viestintää keskittymällä opettajiin ensisijaisena kanavana oppilaisiin pääsemiseksi. Tämä epäsuora strategia osoittautui erittäin tehokkaaksi virallisessa koulutusjärjestelmässä.

Keskeinen viestintäväline oli Verificatin ”Desfake”-koulutusohjelman uutiskirje, joka lähetettiin uutiskirjeen tilaajissa oleville opettajille ja kouluille. Tämä uutiskirje toimi pääasiallisena välineenä hankkeen videoiden ja niihin liittyvien opetusmateriaalien jakelussa.

Helppokäyttöisyyden varmistamiseksi videot julkaistiin Desfake-ohjelman Instagram-tilillä ja linkitettiin suoraan opetusmateriaaleihin. Tätä strategiaa vahvistettiin opettajien koulutustilaisuuksissa, joissa Verificatin tiimi selitti, miten opettajat voivat käyttää materiaaleja itsenäisesti. Tämä malli varmistaa, että viestintä kulkee opettajakunnan kautta, joka välittää sisällön oppilaille jäsennellyssä ja turvallisessa luokkahuoneympäristössä.

4.2.3.3 KUINKA LUODA YHTEISÖ

Toimivan ja tukevan yhteisön rakentaminen nuorten osallistujien keskuudessa oli hankkeen keskeinen pilari. Tämä prosessi oli enemmän kuin pelkkä tapaamisten järjestäminen tai tehtävien jakaminen – se tarkoitti sellaisen tilan luomista, jossa osallistujat tunsivat omistajuutta, yhteyttä ja yhteistä päämäärää.

Riippumatta siitä, tapahtuiko työ koulussa vai epävirallisissa nuorisoryhmissä, useat tekijät osoittautuivat olennaisiksi, kun haluttiin muuttaa joukko yksilöitä yhteistyökykyiseksi yhteisöksi.

- **Jaettu omistajuus**
Osallistujia kannustettiin ottamaan vastuuta omasta panoksestaan valitsemalla omat aiheensa, tekemällä luovia päätöksiä ja vaikuttamalla hankkeen suuntaan. Tämä vaikutusmahdollisuus vahvisti merkittävästi osallistumista.
- **Virstanpylväiden juhlistaminen**
Olipa kyseessä videon julkaiseminen, tietyn katselumäärän saavuttaminen tai virallisen väitteen onnistunut kumottaminen, jokainen saavutus tunnustettiin – joskus epävirallisesti puhelimesa, joskus ryhmäkeskusteluissa tai kokouksissa.
- **Vertaisryhmän tuki**
Osallistujia kannustettiin tukemaan toisiaan – antamalla palautetta, jakamalla teknisiä vinkkejä tai auttamalla videon ideoinnissa. Tämä muutti dynamiikan fasilitaattorivetoisesta yhteisövetoiseksi.
- **Läpinäkyvyys ja palaute**
Hankkeen toisteinen luonne edisti avointa vuoropuhelua. Osallistujat tiesivät, että heidän palautteellaan oli merkitystä – ei vain videoiden, vaan myös hankkeen toteuttamisen suhteen. Tämä päti yhtä lailla kouluympäristöissä, joissa opettajat toimivat välittäjinä tässä prosessissa, kuin nuorten vetämissä ryhmissä, joissa fasilitaattorit mahdollistivat vertaisryhmäkeskustelut.
- **Näkyvä vaikutus**
Kun osallistujat näkivät, miten heidän sisältönsä menestyi sosiaalisessa mediassa, mukaan lukien kommentit ja jakamiset, se vahvisti heidän työnsä merkitystä ja vahvisti heidän yhteyttään yhteisöön.

4.2.3.4 SEURANTALISTA

Jotta voitiin paremmin ymmärtää, millaista disinformaatiota oli liikkeellä eri maissa, ja tunnistaa rajat ylittävät mallit, hankkeessa otettiin käyttöön yhteinen seurantalista, jota kaikki kumppaniorganisaatiot käyttivät yhteistyössä.

Jokainen kumppani lisäsi säännöllisesti tähän luetteloon **kolme yleistintä tai vaikuttavinta disinformaatiota koskevaa aihetta**, jotka oli **tunnistettu heidän maassaan kunkin kuukauden aikana**. Nämä merkinnot heijastivat sitä, mikä oli kulloinkin ajankohtaista, levisi tai aiheutti huolta heidän omissa tiedotusvälineissään ja sosiaalisen median ympäristöissään.

Seurantaluettelolla oli kaksi tavoitetta::

- **Vertaileva näkemys**

Se tarjosi yleiskuvan siitä, mitkä väärät tiedot olivat merkityksellisiä kussakin maassa, ja paljasti, olivatko tietyt narratiivit rajoittuneet kansallisiin konteksteihin vai levinneet yli maiden rajojen.

- **Sisällön suunnittelu**

Luettelo vaikutti sekä koulutussisällön luomiseen että yhteisön kokouksissa käytäviin keskusteluihin. Se auttoi tunnistamaan, olivatko tietyt aiheet merkityksellisiä useamman kuin yhden maan yleisölle ja siksi syytä käsitellä videoissa tai työpajoissa laajemmalla tasolla.

Tämän yhteistyömuotoisen lähestymistavan avulla kumppanit pystyivät havaitsemaan esimerkiksi seuraavia malleja:

- Alueelliset huijaukset (esim. kansalliset poliittiset narratiivit, paikalliset salaliittoteoriat).
- Rajat ylittävät väärät tiedot (esim. ilmastoja koskeva disinformaatio, salaliittokertomukset tekoälystä tai manipuloidut videot, jotka leviävät ympäri Eurooppaa).

Seurantaluetteloa ylläpidettiin yksinkertaisena, jaettuna dokumenttina, joka oli kaikkien kumppaniorganisaatioiden saatavilla. Sen rakenne oli selkeä: **maan nimi, päivämäärä (kuukausi), kolme tärkeintä disinformaation aihetta/trendiä.**

Kuukausittaisten merkintöjen lisäksi lista toimi keskustelun aloittamisen apuna kumppanien kokouksissa. Se tarjosi arvokasta tietoa yhteisiin pohdintoihin siitä, voisivatko samanlaiset koulutusstrategiat tai videosisältö olla tehokkaita eri maissa.

Hankkeen käytännön tehtävän lisäksi seurantalista tarjosi myös laajempaa tietoa siitä, miten väärä tieto käyttäytyy eurooppalaisessa kontekstissa – miten se mukautuu kulttuurisesti, kielellisesti ja sosiaalisesti ja missä se ylittää rajoja.

Hankkeen elinkaaren aikana EDMO:n faktantarkistajayhteisö aloitti rinnakkaisen luettelon trendikkäistä aiheista maittain, josta tulevat hankkeet voivat oppia, jos se toistetaan EDMO:n uudessa vaiheessa ([EDMO](#)).

4.3 OPETUSMATERIAALIT

Think Twice -hankkeessa kehitetyt opetusmateriaalit rakentuvat kolmen keskeisen osan ympärille: yhden sivun tiivistelmät, tuntuun suunnitelmat ja käytännönläheiset harjoitukset. Nämä materiaalit on luotu laajan yhteistyön tuloksena medialukutaidon asiantuntijoiden, opettajien ja opiskelijoiden kesken, mikä takaa niiden relevanssin, selkeyden ja käytettävyyden erilaisissa opetustilanteissa.

Jokainen yhden sivun tiivistelmä sisälsi kattavaa tietoa kriittisistä medialukutaidon käsitteistä, kuten lähteiden arvioinnista, tekoälyn tuottaman sisällön ennakoasenteista ja disinformaation havaitsemisesta. Esimerkiksi Verificatin yksisivuisessa tiivistelmässä ”Biases and AI” (Tekoälystereotyyppiä) selitettiin, kuinka tekoälyn tuottamat ennakoasenteet vahvistavat stereotyyppiä, ja kiinnitettiin huomiota käytännön esimerkkeihin, kuten The Washington Postin raportoimaan Midjourney-kokeiluun, jossa tekoälytyökalut osoittivat selviä rodullisia ennakkoluuloja. Vastaavasti Verificatin yksisivuisessa esitteessä ”Asiantuntijoiden arviointi” selitettiin menetelmiä, kuten lateraalinen lukutapa, ja kannustettiin oppijoita tarkistamaan tiedot useista luotettavista lähteistä sen sijaan, että luotettaisiin pelkästään ensisilmäyksen.

Interaktiivisiin harjoituksiin kuului esimerkiksi ”Vertaa ennakkoluuloja”, jossa opiskelijat arvioivat erilaisia tekoälyn tuottamia kuvia paljastaakseen niihin sisältyvät stereotyyppiä. Toinen keskeinen harjoitus, ”Do Not Copy Me!” (Älä kopioi minua!), sai opiskelijat luomaan omia taideteoksia, minkä jälkeen heille osoitettiin, kuinka tekoäly voi helposti kopioida tai muokata näitä luomuksia, mikä sai heidät pohtimaan immateriaalioikeuksia. Tällaiset aktiviteetit tarjosivat opiskelijoille käytännönläheisiä mahdollisuuksia sisäistää medialukutaidon käsitteet aktiivisesti ja kriittisesti.

Harjoituksia tukivat monisteet, jotka sisälsivät jäsennellyjä pohdintatyökaluja, kuten ”Mitä voin tehdä? – Metakognitiota mittaava asteikko”, joka ohjasi oppilaita arvioimaan oppimiskokemuksiaan harkiten ja vahvasti kriittisen ajattelun taitoja.

Materiaalit on suunnattu yläkoulu- ja lukio-opiskelijoille, ja ne sisältävät selkeät ohjeet opettajille siitä, miten nämä resurssit voidaan tehokkaasti integroida olemassa oleviin opetussuunnitelmiin. Suunnittelu on tarkoituksella joustava, jotta se voidaan sovittaa saumattomasti erilaisiin oppimisympäristöihin, virallisista oppitunneista epävirallisiin työpajoihin. Opettajia kannustettiin valitsemaan opetussuunnitelman tavoitteisiin ja opiskelijoiden taitotasoon sopivat osa-alueet.

Integroinnin helpottamiseksi olemassa oleviin ohjelmiin materiaaliin

sisältyi kattava opettajan opas, jossa oli käytännön vinkkejä ja selkeät oppimistavoitteet. Katalonian hankekumppani Verificatin kokemusten pohjalta, alueella jossa koulut rajoittavat yhä enemmän matkapuhelmien suoraa käyttöä, hankkeen materiaali tarjoaa suoran ratkaisun tähän pedagogiseen haasteeseen. Opastusvideoiden ja resurssien ladattava muoto tarjoaa tärkeän edun: ne luovat turvallisen, kuratoidun ja hallitun oppimisympäristön. Tämä mahdollistaa kriittisen keskustelun verkkokeskusteluista altistamatta oppilaita sosiaalisen median alustojen valvomatonta käyttöä koskeville riskeille.

Materiaalit noudattavat "5E" (Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate) -pedagogista mallia. Kyseessä on jäsennelty lähestymistapa, joka ohjaa oppimisprosessia ja edistää metakognitiivista pohdintaa. Tämä painotus mukautuvuuteen kannustaa opettajia muokkaamaan esimerkkejä tai säätämään painopistettä vastaamaan oppilasryhmänsä erityistarpeita, mikä edistää vuoropuhelua nuorten oppijoiden verkkokokemuksiin suoraan liittyvistä digitaalisista kysymyksistä.

Digitaalisen ympäristön nopean kehityksen vuoksi opetuksen resursseja päivitetään jatkuvasti. Opettajien ja oppilaiden välille luotiin säännöllinen palautekierros, joka mahdollisti sisällön toistuvan parantamisen. Lisäksi yhteistyö digitaalisen informaatiolukutaidon ja tekoälyn etiikan asiantuntijoiden kanssa varmistaa, että materiaalit pysyvät ajantasaisina ja heijastavat viimeisimpiä trendejä, teknologian kehitystä ja pedagogisia käytäntöjä medialukutaidon opetuksessa.

4.4 TYÖPAJAT

Työpajat olivat tärkeä osa tätä hanketta, koska ne tarjosivat mahdollisuuden tavata kohderyhmää kasvotusten. Työpajat oli tarkoitettu tämän yhteisön sisällä toimiville nuorille sisällöntuottajille ja muille toimijoille, kuten opettajille. Työpajat voitiin järjestää verkossa, koulun tiloissa tai muualla.

Esimerkiksi Faktabaari järjesti kaksitoista työpajaa, kahdeksan lukiolaisille ja neljä opettajille. Työpajojen konteksti vaihteli maittain, mutta pääaiheet olivat yhdenmukaiset Think Twice -hankkeen kanssa.

Työpajojen aiheista voidaan mainita esimerkiksi seuraavat:

- Sosiaalisen median algoritmit ja niiden toiminta (Faktabaari, työpaja 16-vuotiaille)
- Sosiaalisen median mis-, dis- ja malinformaatio (Faktabaari, useita työpajoja 16–18-vuotiaille)

- Nuorten kohtaama sisältö ja disinformaatio sosiaalisessa mediassa (Faktabaari, useita työpajoja opettajille)
- Kuinka tunnistaa tekoälyn tuottama sisältö (dpa, kouluttajat mukauttivat työpajan sisällön ryhmien mukaan)
- Disinformaatio ja vihapuhe (Verificat, useita työpajoja 14-17-vuotiaille ja opettajille)
- Kuinka tunnistaa tekoälyn tuottama sisältö ja kuinka käyttää tekoälyä positiiviseen tarkoitukseen (Verificat, useita työpajoja 14-17-vuotiaille ja opettajille)
- Neljä kysymystä lukemasi sisällön tarkistamiseksi (Verificat, useita työpajoja 14-17-vuotiaille ja opettajille)

Sosiaalisessa mediassa julkaistujen videoiden kohdalla ei voi koskaan olla varma, onko video todella tavoittanut ja vaikuttanut kohdeyleisöön. Työpajoissa suora vaikutus on nähtävissä.

Faktabaari järjesti kaikki työpajansa koulujen tiloissa. Useille kouluille lähetettiin sähköpostiviesti, jonka tarkoituksena oli ottaa yhteyttä opettajaan, jonka oppiaine voisi liittyä Think Twice -hankkeeseen. Näitä oppiaineita olivat esimerkiksi filosofia, englanti ja opinto-ohjaukseen liittyvät kurssit. Jotkut rehtorit halusivat myös järjestää työpajoja kaikille opettajilleen.

Kuten aiemmin mainittiin, kumppanit järjestivät työpajoja eri muodoissa, ja ne kestivät yleensä 1–2 tuntia. Aiheet valittiin kohdeyleisö huomioon ottaen. Nuorille sisältö räätälöitiin siten, että he pystyivät samaistumaan esimerkkeihin omasta arjestaan, kuten verkossa kohtaamastaan sisällöstä. Opettajien kohdalla keskityttiin auttamaan heitä ymmärtämään paremmin, mitä nuoret kohtaavat sosiaalisessa mediassa ja generatiivisen tekoälyn myötä, millainen sisältö vaikuttaa heihin ja miten opettajat voivat tukea oppilaitaan syventämään ymmärrystään sosiaalisesta mediasta ja digitaalisesta informaatiolukutaidosta.

Faktabaarin työpajat olivat yhdistelmä aiheeseen perehdyttäviä pohjustuksia, ryhmäkeskusteluja, videoita ja toisinaan muita aktiviteetteja, kuten tietokilpailuja. Erilaisten aktiviteettien sisällyttäminen työpajaan oli ratkaisevan tärkeää, jotta työpaja pysyi kiinnostavana ja motivoivana. Ryhmäkeskustelut ja osallistujien rohkaiseminen esittämään kysymyksiä olivat myös olennaisia, koska monologihenkiset työpajat eivät useinkaan onnistu kiinnittämään nuorten huomiota.

dpa:n työpajoissa keskityttiin opettamaan pienille opiskelijaryhmille ja heidän opettajilleen faktantarkistuksen perustekniikoita. 1,5 tunnin työpajan aikana kouluttajat esittelivät ensin lyhyesti näitä tekniikoita teoriassa ja vahvistivat niitä sitten faktantarkistustiimin esittämällä käytännön esimerkeillä. Koska monilla nuorilla osallistujilla oli jo vahva vaisto väärän tiedon havaitsemiseen, kouluttajat korostivat tämän intuition hiomista ja vahvistamista.

Yleiset tekniikat, kuten faktantarkistuksen kolme kysymystä tai käänteinen kuvahaku, olivat usein jo tuttuja. Tästä syystä koulutusryhmä toi mukanaan tarpeeksi esimerkkejä, jotta voitiin keskittyä tekoälyllä luotuun sisältöön. Työpajoissa oli aina varattu tarpeeksi aikaa, jotta nuoret ja opettajat pystyivät esittämään kysymyksiä, ja faktantarkistustiimin jäsenet ja osallistajat pystyivät käymään keskustelua.

Työpajat järjestettiin osana journalismiin keskittyviä nuorisotapahtumia, joihin osallistui saman alueen koulujen luokkia. Nämä tapahtumat tarjosivat jäsenellään ja kiinnostavan ympäristön, jossa oppilaat pystyivät tutkimaan mediaan liittyviä kysymyksiä tavallisen opetussuunnitelman ulkopuolella. Tässä ympäristössä dpa:n faktantarkistustiimi järjesti interaktiivisia seminaareja, jotka oli suunniteltu noin 15–30 oppilaan ryhmille. Jokainen sessio pidettiin paikan päällä dpa:n faktantarkistustiimin jäsenten toimesta luokkahuoneissa tai seminaarituloissa, joissa oli tarvittavat tekniset laitteet, kuten projektorit tai älytaulut, faktantarkistustyökalujen ja käytännön esimerkkien esittelyä varten.

Verificatin panos: monipuolinen lähestymistapa nuorten työpajoihin
Verificat mukautti vakiintuneen koulutusohjelmansa "Desfake" tarjoamaan useita erilaisia malleja nuorten osallistamiseksi medialukutaitoon. Tämän työn ydintehtävänä Kataloniassa on edistää kriittistä ajattelua opiskelijoiden ja opettajien keskuudessa disinformaation torjumiseksi. Seuraavat mallit esittelevät erilaisia strategioita tiedottamiseen, osallistamiseen ja taitojen kehittämiseen, joita muut organisaatiot voivat soveltaa.

1. Koulun työpajamalli

Tämä malli keskittyy kohdennettujen, henkilökohtaisten työpajojen järjestämiseen suoraan lukioissa. Se toimii perustana lähestymistavalle, jolla tavoitetaan opiskelijat heidän vakiintuneessa oppimisympäristössään.

- **Kohderyhmä:** Toisen asteen oppilaat (14–17 –vuotiaat).
- **Hankkeen toteutus:** Hankkeen osana järjestettiin yhteensä viisi erillistä työpajaa, joista kukin käsitteli eri puolia medialukutaidosta.
- **Tavoittavuus:** Aloite tavoitti menestyksekkäästi yli 80 oppilasta.

2. Intensiivinen yhteiskehittämismalli

Syventääkseen osallistumista Verificat pilotoi intensiivisen nuorisotyömallin, joka keskittyi yhteiskehittämiseen ja suoraan yhteistyöhön pienemmän, omistautuneen ryhmän kanssa.

- **Rakenne:** Tähän ”yhteistyöpajaan” osallistui pieni oppilasryhmä, joka kokoontui kymmenen kertaa..
- **Painopiste:** Koulutus ylitti teorian rajat ja tarjosi syvällisiä taitoja faktantarkistuksessa, videotuotannossa ja sisällöntuotannossa.
- **Tärkein oppi:** Tämä malli hyödyntää olennaista palautesilmukkaa. Osallistujien luoma sisältö julkaistiin, ja ryhmä analysoi sen todellisen suorituskyvyn mukauttaakseen ja parantaakseen hankkeen yleistä sosiaalisen median strategiaa. Tämä on arvokas menetelmä ketterään ja nuorten näkemyksiä hyödyntävään hankkehitykseen.

3. Suurten tapahtumien malli

Saavuttaakseen mahdollisimman laajan yleisön ja sitouttaakseen nuoremman väestönosan Verificat osallistui suurten, yhden päivän mittaisiin koulutustapahtumiin.

- **Yhteistyö:** Tämän mallin menestys perustuu kumppanuuksiin, joista esimerkkinä on yhteistyö EduCAC:n (Katalonian audiovisuaalisen neuvoston koulutusohjelma) kanssa 10. toukokuuta 2024 järjestetyssä tapahtumassa
- **Laajuus:** Yhden päivän aikana viidessä yliopistossa järjestettiin viisi samanaikaista työpajaa, joihin osallistui noin 600 opiskelijaa.
- **Yleisön mukauttaminen:** Tämä lähestymistapa räätälöitiin nuoremmalle yleisölle (7–11-vuotiaille) ja esitteli erilaisen tavan välittää sisältöä kuin teini-ikäisille suunnatut ohjelmat.

4. Capstone-aloite: Sovellusten edistäminen palkintojen avulla

Opittujen taitojen käytännön soveltamisen kannustamiseksi koulutustoiminta on yhdistetty Capstone-aloitteeseen, ”Desfake Award” -palkintoon.

- **Tarkoitus:** Palkinto tunnustaa ja edistää kriittiseen ajatteluun sitoutuneiden oppilaiden ja opettajien kykyjä.
- **Toiminto:** Se toimii voimakkaana motivaattorina, joka haastaa oppilaat siirtymään oppimisesta tekemiseen. Tämä aloite, jonka ydinviesti on ”Ajattele ennen kuin jaat: älä ole botti”, on keskeinen osa Verificatin missiota voimaannuttaa uusi sukupolvi navigoimaan vastuullisesti digitaalisessa aikakaudessa.

4.5 RISKIEN JA LAADUN HALLINTA

4.5.1 HAASTEIDEN KÄSITTELY

Ilman jonkinlaista palkkiota on usein vaikea varmistaa nuorten jatkuva osallistuminen pidempiaikaisiin projekteihin. Osallistuminen vaatii todellista aikaa ja energiaa, joten on järkevää tarjota korvaus – joko rahallisesti tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi lahjakortteina.

Dpa:ssa tiimi valitsi toisenlaisen lähestymistavan: hanke integroitiin suoraan koulun yhteiskuntaopin kurssiin. Tämä järjestely tarjosi kiinteän aikataulun ja varmisti, että opettajat olivat tiiviisti mukana prosessin valvonnassa. Lisämotivaationa oli lopputuloksesta annettava arvosana, joka kannusti oppilaita pysymään tehtävissään ja ottamaan projektin vakavasti.

On kuitenkin tavallista, että jotkut osallistujat aliarvioivat määräraikojen noudattamisen ja sitoutumisen tärkeyden. On tärkeää kommunikoida, että hankkeen onnistuminen riippuu siitä, että kaikki tekevät osansa. Jos ongelmia ilmenee, ensimmäinen askel on aina käsitellä niitä yhteistyössä – tunnistaa haasteet ja etsiä ratkaisuja yhdessä.

Jos osallistuja kuitenkin toistuvasti laiminlyö tehtävänsä useista muistutuksista huolimatta, voi olla tarpeen katkaista hänen osallistumisensa hankkeeseen. Vaikka on tärkeää tunnustaa, että teini-ikäiset joutuvat usein tasapainoilemaan monien vastuiden ja paineiden kanssa, hankkeen johtajat eivät ole kouluttajien roolissa. Heidän on myös otettava huomioon hankkeen yleinen eteneminen ja tavoitteet, ja joskus se tarkoittaa jonkun erottamista.

4.5.2 TOIMITUKSELLISEN LAADUN VARMISTAMINEN

Korkean toimituksellisen laadun ylläpitämiseksi nuoret osallistujat saavat jatkuvaa tukea hankkeen henkilökunnalta. Think Twice -hankkeessa on käytössä järjestelmä, jossa jokainen väite tunnistetaan yhteistyössä kokeneen faktantarkistajan kanssa. Tämä tandem-lähestymistapa varmistaa, että valittu väite on todellakin todennettavissa eikä pelkästään mielipide tai todistamaton teoria.

Alusta lopputuotteeseen asti nuoret eivät jää yksin miettimään asioita. Hanketiimin jäsenet tekevät tiivistä yhteistyötä heidän kanssaan tutkimusvaiheessa, tarkistavat ja keskustelevat heidän löydöksistään yhdessä. Sitten luonnos käsikirjoituksesta kehitetään ja hiotaan yhdessä nuorten kanssa, kunnes se täyttää isäntäorganisaation asettamat toimitukselliset kriteerit.

4.5.3 TURVALLISUUS: MITEN VARMIS- TETAAN NUORTEN TUR- VALLISUUS ALUSTOILLA

Kun nuoret osallistuvat julkisiin faktantarkistusprojekteihin, on tärkeää suojella heitä. Toimituksellinen tuki auttaa varmistamaan, että sisältö on tarkkaa ja sopivaa kohdeyleisölle, mikä voi estää väärinkäsityksiä tai ei-toivottua huomiota.

Yksi tärkeä askel on tarkastella aiheita, joita nuoret haluavat käsitellä, ja miettiä, kuka saattaisi reagoida niihin. Jos aihe näyttää päätyvän verkkoon, jossa on paljon

trollaajia tai aggressiivisia kommentteja, voi olla parempi ohjata nuori pois aiheen parista – turvallisuuden vuoksi.

On myös yksinkertaisia tapoja suojata heidän yksityisyyttään. He voivat esimerkiksi käyttää avatareja tai jakaa pelitallenteita, joissa heidän kasvojaan ei näy (kuten faktantarkistukset Minecraftissa). Koulutus siitä, miten käsitellä verkkokritiikkiä ja miten suojata henkilökohtaisia tietoja, voi myös auttaa teini-ikäisiä tuntemaan olonsa varmemmaksi ja turvallisemmaksi verkossa.

On tärkeää, että teini-ikäisillä on selkeät yhteyshenkilöt, jotta he tietävät, kenen puoleen kääntyä, jos he tuntevat olonsa epämuksuiseksi tai tarvitsevat tukea. Heidän tulisi aina tietää, että he voivat ottaa yhteyttä hankepäällikköön tai muuhun vastuullisen organisaation työntekijään. Kommenttien poistaminen käytöstä – tai ainakin niiden moderointi – voi myös estää haitallisia vastauksia. Valmis suunnitelma julkisen vastareaktion varalle helpottaa nopeasti reagoimista, jos jotain menee pieleen.

Rakentavien ja selkeisiin faktoihin perustuvien aiheiden valitseminen vähentää myös negatiivisten reaktioiden mahdollisuutta. Kun kaikki nämä toimenpiteet on toteutettu, nuoret voivat oppia ja osallistua mielekkäästi ilman, että he altistuvat tarpeettomille riskeille.

Joskus video tai julkaisu voi silti joutua poistettavaksi. Ei siksi, että se olisi tosiasiallisesti väärä, vaan siksi, että palaute on liian negatiivista, loukkaavaa tai muuten harmillista. Tosiasiat voivat olla paikansäilyttäviä, mutta sisällön luoneen teini-ikäisen suojeleminen on ensisijaisen tärkeää. Jokainen organisaatio voi itse päättää, säilyttääkö vai poistaako tällaisen sisällön – ja se on täysin hyväksyttävää.

4.5.4 TEINI-IKÄISTEN (HENKINEN) TURVALLISUUS TYÖPAJOJEN AIKANA

Osallistujien henkisen hyvinvoinnin turvaaminen oli keskeinen huomioitava seikka faktantarkistustyöpajoissa. Vaikka disinformaation toimintatapojen oppiminen voi olla voimaannuttavaa, se voi myös olla ylikuormittavaa – etenkin teini-ikäisille, jotka saattavat kohdata ensimmäistä kertaa verkossa esiintyvien disinformaationarratiivien laajuuden, sitkeyden ja joskus häiritsevän luonteen.

Työpajat suunniteltiin siten, että osallistujat pystyivät suhtautumaan disinformaatioon kriittisesti ilman, että he **tunsivat olevansa ylikuormittuneita, ahdistuneita tai emotionaalisesti rasittuneita**. Yksi ensimmäisistä askeleista oli varmistaa psykologinen turvallisuus määrittelemällä selkeästi työpajan tarkoitus: kyse oli manipulaatiotekniikoiden ymmärtämisestä – ei osallistujien tarpeettomasta altistamisesta haitalliselle sisällölle.

Ohjaajat valitsivat huolellisesti ikään sopivia ja relevantteja esimerkkejä disinformaatiosta välttämällä aiheita, jotka olivat liian graafisia, emotionaalisesti ahdistavia tai perustuivat vihapuheeseen, salaliittoteorioihin tai polarisoivaan disinformaatioon, jotka saattoivat aiheuttaa epämukavuutta tai pelkoa.

Psykologisesti turvallisen ympäristön luominen perustui useisiin keskeisiin strategioihin:

- **Sisällön moderointi**
Käytettiin vain esimerkkejä, joilla oli selkeä koulutustarkoitus ja jotka olivat turvallisia kyseiselle ikäryhmälle.
- **Selkeät odotukset**
Jokaisen työpajan alussa osallistujille kerrottiin, että disinformaatio voi olla järkyttävää, mutta että työpaja oli hallittu, turvallinen tila oppia sen toiminnasta.
- **Oikeus vetäytyä**
Osallistujia rohkaistiin ilmaisemaan huolensa milloin tahansa, ja he voivat kieltäytyä tietyistä tehtävistä tai keskusteluista, jos he kokivat olonsa epämukavaksi.
- **Tunteiden tarkistaminen**
Ohjaajat seurasivat ryhmän tunne-elämän reaktioita ja loivat tilaa kysymyksille, tauoille ja avoimelle keskustelulle aina tarvittaessa.

- **Tukea tarjoava läsnäolo**

Kouluissa järjestetyissä työpajoissa opettajat olivat läsnä lisätukena. Muissa yhteyksissä fasilitaattorit toimivat helposti lähestyttävänä yhteyshenkilöinä koko työpajan ajan.

Toinen keskeinen osa henkistä turvallisuutta oli se, miten disinformaatiota käsiteltiin. Painopiste oli aina tekniikoissa ja mekanismeissa – **ei yksilöissä, jotka uskovat tai levittävät väärää tietoa**. Tämä auttoi välttämään tuomitsevaa dynamiikkaa ryhmän sisällä ja vähensi riskiä, että osallistujat tuntuivat pettyneiltä tai avuttomilta laajalle levinneiden valheiden edessä.

Lisäksi työpajoissa keskusteltiin **digitaalisesta resilienssistä** – autettiin osallistujia ymmärtämään, että disinformaation kohtaaminen on normaalia ja että sen havaitsemistaitojen kehittäminen on voimakas, positiivinen reaktio. Tämä voimaannuttamiseen tähtäävä kehystys oli ratkaisevan tärkeää motivaation ylläpitämisessä, ja avuttomuuden tai kyynisyyden tunteiden ehkäisemisessä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että työpajoissa tasapainotettiin faktatietoisuuden oppimisen ja psykologisen turvallisuuden kanssa. Tavoitteena oli antaa osallistujille itseluottamusta ja työkaluja navigoida monimutkaisessa digitaalisessa maailmassa – samalla varmistaen, että kukaan ei lähtenyt sessiosta ahdistuneena, ylikuormittuneena tai emotionaalisesti uupuneena.

5. HANKKEEN TULOKSET JA HAVAINNOT

Tässä luvussa esitetään yhteenveto Think Twice -hankkeen toteuttamisesta kaikissa osallistujamaissa ja kaikissa muodoissa kerätyistä todisteista. Tulokset perustuvat suoraan raportoituihin kokemuksiin ja tuloksiin, ja ne heijastavat sekä saavutuksia että kohdattuja haasteita.

5.1 AMMATTIMAISET, SELITTÄVÄT VIDEOT

Ammattimaiset videot välittivät tehokkaasti jäsenneiltyä, faktatietoa monimutkaisista aiheista, kuten disinformaatiosta, tekoälystä ja todentamistekniikoista. Kumppanit raportoivat, että tiivis ja helppotajuinen tyyli tuki ymmärrystä ja sitoutumista, erityisesti kun sisältö oli mukautettu käytettyjen alustojen normeihin. Kaikissa maissa nämä videot auttoivat lisäämään tietoisuutta ja tarjosivat viitemateriaalia sekä kouluttajille että nuorelle yleisölle.

Yleisön sitoutuminen sosiaalisessa mediassa vaihteli kuitenkin aiheiden ja alustojen välillä. Erityisesti tilien, joilla oli jo ennestään pienempi seuraajakunta, oli vaikea saavuttaa jatkuvasti vaikuttavaa tulosta. Joissakin tapauksissa rajalliset aikaresurssit rajoittivat tuotantokapasiteettia.

5.2 YHTEISÖN LUOMAT VIDEOT

Vertaisryhmän tuottamat videot tarjosivat aitoutta ja samaistuttavuutta, antaen nuorille osallistujille mahdollisuuden soveltaa faktantarkistuksen menetelmiä ja luovaa tarinankerrontaa heidän ikätovereilleen tutuissa muodoissa. Prosessi kannusti kriittisen ajattelun, sisällöntuotannon ja digitaalisen viestinnän taitojen kehittämiseen. Vaikka tavoitavuus ja sitoutuminen vaihtelivat kontekstien välillä, kumppanit huomasivat nuorten luoman sisällön julkaisemisen motivoivan vaikutuksen ja näiden tuotosten linkittämisen laajempiin koulustoimintoihin.

Haasteina olivat osallistujien sitoutumisen ylläpitäminen pitkällä aikavälillä ja tuotannon koordinoinnin monimutkaisuus epävirallisissa ympäristöissä. Kaikki tuotokset eivät saavuttaneet samaa näkyvyyttä, ja joissakin konteksteissa sosiaalisen median vastaanotto oli vaatimaton panostuksista huolimatta. Videonluontiin käytettävien tekoälytyökalujen vaikutusta on arvioitava tulevia hankkeita varten.

5.3 YHTEISÖTAPAA- MISET JA PALAU- TEKIERROKSET

Yhteisötapaamisissa nuoret osallistujat kokoontuivat keskustelemaan valituista aiheista, valmistelevaan faktatarkistuksia ja suunnittelemaan videosisältöä. Näissä istunnoissa osallistujat pystyivät vaihtamaan ideoita, saamaan ohjausta ja koordinoimaan panostaan. Ne tarjosivat myös mahdollisuuden hioa suunniteltua sisältöä ennen tuotantoa. Muoto kannusti aktiiviseen osallistumiseen ja tuki tutkimus-, tarkistus- ja esitystaitojen kehittämistä.

Joissakin tapauksissa säännöllisen osallistumisen ylläpitäminen vaati lisäkoordinointia, erityisesti kun aktiviteetit tapahtuivat virallisen koulun ulkopuolella. Kaikille osallistujille sopivien istuntojen aikatauluttaminen saattoi olla haastavaa, ja eteneminen hidastui joskus, kun osallistujien saatavuus oli rajoitettua.

5.4 MONIALAISET HAVAINNOT

Mikä toimi hyvin

- Ammattilaisten ja vertaisryhmän luoman sisällön yhdistäminen tasapainotti uskottavuuden ja samais-tuttavuuden.
- Toimintojen sisällyttäminen kouluihin tai virallisiin koulutusrakenteisiin helpotti jatkuvaa osallistumista ja integrointia opetussuunnitelmiin.
- Ulkoiset kumppanuudet oppilaitosten ja julkisten elinten kanssa paransivat tavoitettavuutta ja legitimizeettiä.
- Sisällön ja toimitustapojen joustava mukauttaminen mahdollisti hankkeen kohdentamisen erilaisille kohderyhmille ja ympäristöihin.

Mikä osoittautui haastavaksi

- Sosiaalisen median käytön vaihtelevuus vaati sisältöstrategioiden jatkuvaa mukauttamista.
- Osallistumisen ylläpitäminen pidemmällä aikavälillä oli vaikeampaa ilman virallista integrointia aikatauluihin tai kannustimia.
- Rajoitettu aika ja henkilöstöresurssit rajoittivat toisinaan toimintojen laajuutta tai vauhtia.
- Riippuvuus opettajien osallistumisesta tarkoitti, että koulujen toimintaperiaatteiden ja prioriteettien vaihtelut saattoivat vaikuttaa toteutukseen.
- Think Twice -videoiden jakelu sosiaalisessa mediassa oli epäsäännöllistä eikä siinä ollut selkeää kaavaa. Sen sijaan Faktabaari havaitsi vaikuttavia tavoittavuuslukuja TikTokin kaltaisten alustojen kanssa tuotetuille videosisällölle Suomessa vuonna 2024 pidettyjen vaalien aikana. Tämä esimerkki korosti näiden alustojen voimaa päättää, minkä tyyppistä medialukutaitoa koskevaa sisältöä ne haluavat korostaa.

6. POHDINTA

6.1 FAKTABAARI

Tehokkuus ja vaikuttavuus

Faktabaari halusi keskittyä hankkeessa pääasiassa TikTok-alustaan, koska se on kasvava alusta ja tutkimusten mukaan yksi suurimmista uutistyyppisen sisällön lähteistä Z-sukupolvelle. Faktabaari oli jo ennen Think Twice -hankkeen alkua alkanut tuottaa sisältöä TikTokiin ja saanut sen avulla pienen yleisön. Hankkeen alkamisen jälkeen Faktabaari on saanut satoja uusia seuraajia ja samalla kokemusta TikTokissa toimivien lyhyiden videoiden luomisesta.

Ennen Think Twice -hanketta Faktabaari oli jo tehnyt 37 videota TikTok-kanavalleen sekä joitakin lyhyitä opetusvideoita YouTubeen. Täten hankkeen alkaessa oli jo vankka pohja. Faktabaarin videotuotantotyyli koostui niin sanotusta "writer's roomista", jossa ihmiset tapasivat ja heittivät ideoita pöytään. Tämän tyylin ja aiemman tietämyksen avulla Faktabaari pystyi luomaan Think Twice -videoita suhteellisen sujuvasti. Think Twice -hankkeen lopussa Faktabaarin "pro-videoilla" oli yli 25 000 katselukertaa TikTokissa.

Faktabaarin tiimi koostuu monista eri koulutusasteiden opettajista sekä toimittajista ja media-asiantuntijoista. Näiden monipuolisten koulustaustojen ansiosta oli mahdollista luoda ammattimaisia videosisältöjä ja opetusmateriaaleja, joita esiteltiin Suomen suurimmassa opettajien koulutustapahtumassa Educassa.

Faktabaari-tiimissä oli paljon opettajia, joten oli myös melko helppoa löytää sopivia teini-ikäisiä ja opettajia työpajoihin. Työpajojen kohdalla Faktabaari pystyi todella hyödyntämään kaikkea osaamistaan. Työskentelemällä kasvatusten nuorten ja opettajien kanssa oli mahdollista saavuttaa merkityksellisiä kohtaamisia ja keskusteluja. Faktabaarin tiimille työpajat olivat paras tapa työskennellä nuorten kanssa.

Työpajojen jatkoksi yhteisön luomat videot olivat hieno kokemus. Teini-ikäisiltä saadun tiedon avulla on helppo jatkaa samojen aiheiden parissa samanlaisilla lähestymistavoilla. Monet teini-ikäisistä olivat innokkaita julkaisemaan videonsa, mikä vaikutti suurelta motivaattorilta. Lopullinen näkyvyys, joka ilmeisesti määräytyi sosiaalisen median alustojen erittäin henkilökohtaisten algoritmien perusteella, ei ilmeisesti ollut yhteydessä videon laatuun.

Työn laatu

Vaikka vain yksi henkilö vastasi videoiden tuotannosta ja joskus vain yksi henkilö piti työpajan, Faktabaarissa oli silti useita ihmisiä valmistelemassa videoita ja työpajoja. Näin voitiin varmistaa, että sisältö oli ajantasaista ja kriittisesti arvioitua. Faktabaarissa oli kahdeksan hengen koulutusryhmä, joka tarkisti materiaalien kaikki osat ja testasi ne. Yhteenvetona voidaan todeta, että monet erilaiset näkemykset ja arviointikierrokset varmistivat korkean laadun.

Opetusmateriaalit esiteltiin Faktabaarin osastolla Suomen suurimmissa koulutustapahtumissa Educassa ja ITK-konferenssissa, ja materiaali sai paljon kiitosta opettajilta, sillä se oli helppo ottaa suoraan käyttöön oppitunneilla. Aiemmin julkaistuiden [Tekoälyoppaan opettajille](#) ja [Digitaalisen informaatiolukutaito-oppaan](#) kanssa tämän hankkeen opetusmateriaalit olivat synergiassa.

“FAKTABAARIN TUOTTAMAT OPPIMATERIAALIT MAHDOLLISTAVAT HAUSKAN JA HELPPOKÄYTTÖISEN TAVAN OPETTAA JA KÄSITELLÄ KRIITTISTÄ LUKUTAITOA, MIS- JA DISINFORMAATIOTA SEKÄ DIGITAALISIA TURVATAITOJA. MATERIAALIT SOPIVAT MONILLE OPPITUNNEILLE, ESIM. FILOSOFIA, ET, YHTEISKUNTAOPPI JA ÄIDINKIELI.”

Opettaja, lukio

Yhteistö ja viestintä

Yhteistyö opettajien ja rehtoreiden kanssa oli välttämätöntä tämän hankkeen kannalta. Erityisesti työpajoja ja yhteisövideoita ajatellen yhteistyö koulujen kanssa oli selvästi Faktabaarin kannalta oleellista. Onneksi kaikki sujui hyvin: aikataulut sopivat yhteen, opettajat ja oppilaat olivat vastaanottavaisia, ja antoivat positiivista sekä kriittistä palautetta.

Faktabaari lähettää kuukausittain digitaalisen uutiskirjeen yli 2 000 tilaajalle, joista monet ovat opettajia. Uutiskirjeissä on koulutukseen keskittyvä osa, jossa on useita mainintoja Think Twice -hankkeesta.

Pohdinta

Tämän hankkeen aikana Faktabaari on saanut aiempaa paremman käsityksen TikTokista alustana. TikTokissa työskentely on kuluttajalähtöistä, sillä TikTok on tällä hetkellä yksi suosituimmista sosiaalisen median alustoista. Faktabaari jatkaa sisällön tuottamista alustalla. Faktabaarin kanavan tilaajamäärä kasvoi paljon hankkeen aikana.

Faktabaari oli aiemmin tuottanut videoita Youtubeen ja TikTokiin, kuten videot [digitaalisesta informaatiolukutaidosta](#) ja [mis-, dis- ja malinformaation tunnistamisesta verkossa](#). Näiden aiemmin tuotettujen videoiden, Think Twice -hankkeen uusien videoiden ja opetusmateriaalien avulla Faktabaari on pystynyt tavoittamaan opettajat ja Z-sukupolven.

Yhteistyö eri koulujen kanssa työpajoissa ja yhteisövideoiden parissa on tuonut Faktabaarille lisää yhteistyökumppaneita tulevaisuutta varten. Faktabaarin tavoitteena on tavoittaa opettajia entistä enemmän oppimateriaalien avulla, ja tämän hankkeen avulla Faktabaarin materiaaleja voitiin kehittää edelleen, sekä saada lisää kontakteja koulutusalun ihmisiin.

SWOT-analyysi

VAHVUUDET

- Vahva ymmärrys suomalaisesta opetussuunnitelmas ja sen heikkouksista.
- Laaja joukko materiaalin parissa työskenteleviä koulutusalun asiantuntijoita.
- Tekninen osaaminen videoiden tekemisestä.

HEIKKOUEDET

- Pieni määrä seuraajia TikTokissa etukäteen -> suuri vaikutus vaikea saavuttaa ilman kumppanuutta sosiaalisen median alustan kanssa.
- Rajalliset aikaresurssit.
- Rajallinen kokemus teini-ikäisten kanssa työskentelystä.

MAHDOLLISUUDET

- Mahdollisuus työskennellä samojen koulujen kanssa tulevaisuudessa.
- TikTokin ymmärtäminen alustana.
- Mahdollisuus laajentaa tai mukauttaa materiaaleja opetuskäyttöön.
- Aiempi keskittyminen tekoälyyn mahdollisti sopeutumisen.

UHAT

- Mahdollinen tarpeeton kritiikki, kuten mustamaalauskampanjat.
- Hankkeen prioriteettien muuttuminen.

6.2 VERIFICAT

Tehokkuus ja vaikuttavuus

Hankkeen tehokkuutta mitattiin monikanavaisen levittysstrategian avulla, joka tuotti merkittävän, mitattavissa olevan vaikutuksen.

- **Digitaalinen tiedottaminen ja sitouttaminen**

Pääpaino oli alustalle sopivan sisällön luomisessa ja levittämisessä. Verificat tuotti yhteistyössä koulutusbrändinsä Desfaken kanssa kymmenen dynaamista videota Instagramiin hankkeen opetusmateriaalin pohjalta. Tämä organisaatiolle uusi innovatiivinen formaatti osoittautui erittäin tehokkaaksi:

- ▶ Videosarja sai yhteensä 26 873 katselukertaa.
- ▶ Se tavoitti yli 15 000 erillistä tiliä.
- ▶ Käyttäjät tallensivat sisältöä 51 kertaa, mikä osoittaa vahvaa kiinnostusta sen arvoa ja hyödyllisyyttä kohtaan.

- **Suoramarkkinointi ja viestintä**

Koulutusmateriaalien, erityisesti tekoälyä käsittelevän moduulin, mainostamiseksi käynnistettiin suora sähköpostikampanja.

- ▶ Kampanja kohdistettiin yli 4 000 perheen ja koulutuskeskuksen tietokantaan ympäri Espanjaa.
- ▶ Kampanjan keskimääräinen avausprosentti oli 41,1 %, mikä on yli kaksinkertainen alan vertailuarvoon (20 %) verrattuna, ja osoittaa kohderyhmän suuren kiinnostuksen ja kiinnostuksen.

- **Työpajojen toteuttaminen**

Hankkeessa toteutettiin menestyksekkäästi monipuolinen työpajamalli. Tämä sisälsi viisi kohdennettua työpajaa kouluissa yli 80 oppilaalle (ikä 14–17) ja suuren tapahtuman noin 600 nuoremmalle oppilaalle (ikä 7–11), jossa esiteltiin kykyä mukauttaa sisältöä eri ikäryhmille ja mittakaavoille, sekä yhteisötapahtuman, johon osallistui 100 oppilasta (ikä 14–17) juhlistamaan ja tunnustamaan luokahuoneissa tehtyä työtä medialukutaidon edistämiseksi ja disinformaation kriittiseen käsittelyyn.

- **Median vaikutus**

AI-opetusmateriaaleja mainostava lehdistötiedote lähetettiin yli 200 tiedotusvälineelle. Tämä tuotti merkittävän median vaikutuksen, mukaan lukien syvälinen artikkeli El País -lehdessä, joka on yksi Espanjan johtavista sanomalehdistä, ja joka käytti hankkeen työtä pohjana raportille teknologiasta koulutuksessa.

Työn laatu

Hankkeen tehokkuutta mitattiin monikanavaisen levitysstrategian avulla, joka tuotti merkittävän, mitattavissa olevan vaikutuksen.

- **Tavoitteiden ylittäminen**
Hanke ylitti useita keskeisiä tavoitteita. Tavoitteena oli tuottaa viisi alkuperäistä opetusmateriaalia ja kaksi käännöstä; tiimi loi lopulta kuusi alkuperäistä materiaalia ja sovitti kaksi hankekumppaneiden materiaalia. Samoin neljän työpajan tavoite ylitettiin.
- **Laadukas, yhteistyössä tuotettu sisältö**
Kehitetyt opetusmateriaalit sisälsivät hankekumppaneiden dpa:n ja Faktabaarin laadukkaan sisällön mukautuksia. Tämä osoittaa sitoutumista verkoston kollektiivisen asiantuntemuksen hyödyntämiseen parhaiden mahdollisten resurssien tuottamiseksi.
- **Innovaatio sisältömuodoissa**
Dynaamisen videosarjan luominen Instagramia varten oli Verificatille sisäinen innovaatio. Positiivinen vastaanotto vahvisti tämän uuden lähestymistavan laadun ja merkityksen monimutkaisten medialukutaidon aiheiden viestimisessä nuorille.

Yhteistyö ja viestintä

Yhteistyö ja viestintä olivat keskeisiä tekijöitä hankkeen toteutuksessa ja menestyksessä.

- **Hankkeen sisäinen yhteistyö**
Hankkeen eurooppalaisen yhteistyön henki toteutui käytännössä dpa:n ja Faktabaarin opetusmateriaalien mukauttamisella. Tämä varmisti, että monipuolinen aihevalikoima tuli katettua ja verkoston asiantuntemus jaettiin tehokkaasti.
- **Paikalliset strategiset kumppanuudet**
Laajamittainen työpajatapahtuma oli mahdollinen tärkeän yhteistyön ansiosta Katalonian hallituksen opetusministeriön kanssa. Tämä kumppanuus oli keskeisessä asemassa laajan ja nuoremman yleisön tavoittamisessa.
- **Yhteisön tunnustustapahtuma**
Järjestettiin yhteistyössä CCCB:n (Centre de Cultura Contemporània de Barcelona) kanssa juhlistamaan ja tunnustamaan luokahuoneissa tehtyä työtä medialukutaidon vahvistamiseksi ja disinformaation kriittiseksi käsittelemiseksi.
- **Monikanavainen ulkoinen viestintä**
Levittämisstrategia koordinoitiin useiden kanavien kautta, mukaan lukien kohdennetut mediasuhteet, tehokas sähköpostimarkkinointikampanja ja räätälöity sosiaalisen median videosarja, joilla varmistettiin, että hankkeen tulokset tavoittivat laajan ja monipuolisen yleisön.

Pohdinta

Hanke tarjosi useita tärkeitä oppeja tulevia medialukutaitoaloitteita varten:

1. Monipuolisen mallin arvo

Kokemus korosti, että yksi kaikille sopiva lähestymistapa ei riitä. Kohdennettujen koulujen työpajojen, intensiivisten yhteiskehitystyöryhmien ja laajamittaisten yhteistyötapauksien yhdistelmä mahdollisti sen, että hanke pystyi vastaamaan erilaisiin tarpeisiin ja maksimoimaan sekä osallistumisen syvyyden että tavoitavuuden laajuuden.

2. Alustalle räätälöidyn sisällön merkitys

Instagram-videosarjan menestys korostaa tarvetta siirtyä perinteisistä formaateista eteenpäin. Nuorten huomion kiinnittämiseksi ja arvon tuottamiseksi on ratkaisevan tärkeää luoda sisältöä, joka on suunniteltu nuorten käyttämille alustoille.

3. Kumppanuudet vaikutuksen moninkertaistajina

Sekä sisäinen yhteistyö Think Twice -kumppaneiden kanssa että ulkoiset kumppanuudet paikallisten tahojen, kuten Katalonian opetusministeriön, kanssa olivat olennaisen tärkeitä. Nämä yhteistyöt rikastuttivat hankkeen sisältöä ja olivat välttämättömiä sen ulottuvuuden ja kokonaisvaikutuksen vahvistamiseksi.

SWOT-analyysi

VAHVUUDET

- Olemassa olevan Desfake-alustan hyödyntäminen toi välitöntä uskottavuutta ja pääsyn vakiintuneeseen koulujen ja opettajien verkostoon.
- Kyky käyttää erilaisia työpajamuotoja (kouluissa, laajamittaisia, yhteiskehittämistä) eri tavoitteiden saavuttamiseksi.

HEIKKOUEDET

- Brändin yhtenäisyyden ylläpitäminen monenlaisissa aktiviteeteissa ja alibrändeissä on jatkuva haaste.
- Yhdenmukaisen ja vaikuttavan sitoutumisen saavuttaminen sosiaalisessa mediassa voi olla vaikeaa, koska yleisön vastaanotto voi vaihdella merkittävästi eri sisältömuotojen välillä.

MAHDOLLISUUDET

- Menestyksekkäiden mallien laajentaminen: Todistetuksi toimivat työpaja- ja digitaalisen viestinnän mallit voidaan laajentaa muihin Espanjan alueisiin.
- Strategisten kumppanuuksien syventäminen: Menestyksellinen yhteistyö Katalonian opetusministeriön ja CCCB:n kanssa luo pohjan tuleville yhteisille hankkeille julkisten ja koulutusalalan toimijoiden kanssa.

UHAT

- Yleisön väsymys: Nuorten sitouttaminen sosiaaliseen mediaan vaatii jatkuvaa innovointia, jotta sisältöjen ylikuormitus ja alustojen aiheuttama väsymys voidaan voittaa.
- Pitkän aikavälin taloudellinen kestävyys: Pitkän aikavälin rahoituksen turvaaminen tällaisten aloitteiden ylläpitämiseksi ja laajentamiseksi hankkeen elinkaaren jälkeen on edelleen jatkuva haaste alalle.

6.3 DPA

Tehokkuus ja vaikuttavuus

Kaikki osallistuneet nuoret ja opettajat hyötyivät hankkeesta. Vuorovaikutus dpa:n faktantarkistustiimin ammattilaisten kanssa antoi heille turvallisuuden tunteen, koska he pystyivät esittämään kaikki kysymyksensä milloin tahansa. Kaikki yhteisötapaamisissa ja työpaikoissa osallistuneet nuoret kertoivat, että he pystyivät sen jälkeen tunnistamaan väärää tietoa paremmin. He myös ilmoittivat haluavansa käyttää tietojaan lähimmän ystäväpiirinsä ja perheensä kanssa.

“EN TIENNYT AIEMMIN, KUINKA HELPPOA VIDEOON TARKISTAMINEN ON.”

Yhteisötapaamisen osallistuja

Yksilöllisen oppimisen lisäksi hankkeella oli myös laajempi vaikutus sen levittämisen kautta. Ammattimaiset videot ja opetusmateriaalit tavoittivat yli 100 000 ihmistä lehdistötiedotteiden, uutiskirjeiden ja sosiaalisen median kautta. Pelkästään dpa:n TikTok- ja Instagram-julkaisut tavoittivat yli 20 000 käyttäjää, kun taas lehdistö ja uutiskirjeet laajensivat näkyvyyttä opettajiin, toimittajiin ja nuorisojärjestöihin ympäri Eurooppaa. Nuorten medialukutaitoa koskevat aiheet herättivät paljon huomiota mediatoimijoiden keskuudessa Saksassa ja DACH-alueella. On kuitenkin yleensä mahdotonta mitata objektiivisesti, miten tietoa tämän hankkeen tarjonasta on käytetty eteenpäin.

“USKON NYT TUNNISTAVANI DISINFORMAATIOA PAREMMIN”

Yhteisötapaamisen osallistuja

Opetusmateriaalien ja videoiden todellisen potentiaalin selvittämiseksi olisi suoritettava laadullinen arviointi. Koska opetusmateriaalit ovat ladattavissa ilmaiseksi useilta kolmansien osapuolten alustoilta, ei valitettavasti ole mahdollista suorittaa laadullista kyselytutkimusta opettajille, jotka käyttävät materiaaleja oppitunneillaan. Tulevaisuudessa voitaisiin harkita palautekierrosta, jotta voitaisiin kerätä ehdotuksia tulevien opetusmateriaalien parantamiseksi.

Yhteistyö ja viestintä

Konsortion tasolla dpa koordinoi hankkeen viestintää tehokkaasti uutiskirjeiden (yli 17 500 kontaktia per lähetys) ja hankepäivitysten avulla, jotka tavoittivat tuhansia vaikuttajia. Hankkeen käynnistämisestä kertova lehdistötiedote oli dpa:n historian klikatuin, mikä osoittaa merkittävää ulkoista kiinnostusta.

Työkalupakettien jakaminen erilaisille vakiintuneille alustoille, jotka ovat jo tunnettuja opetusmateriaalinsa laadusta, on lisännyt opettajien ja muiden kiinnostuneiden mahdollisuuksia löytää opetusmateriaaleja. Luotamme myös suusanalliseen mainontaan opettajilta, jotka ovat käyttäneet opetusmateriaalia menestyksekkäästi.

Pohdinta

Hanke on osoittanut, että nuoret voivat todella ymmärtää, mitä disinformaation paljastaminen tarkoittaa, kun he tekevät sitä itse – ammattilaisten ohjauksessa. Kävi ilmi, että heillä on usein jo oikea intuitio ja että he pystyvät tunnistamaan tekoälyn tuottaman sisällön monissa tapauksissa. Kun heiltä kysyttiin, miten he tunnistavat tekoälyn tuottaman sisällön, heillä ei usein ollut aluksi vastausta. Keskustelujen aikana kävi selväksi, että tätä intuitiota on harjoiteltava teorian ja esimerkkien avulla lisää. Työpajan vetäjä käytti dpa:n faktantarkistustiimin todellisia esimerkkejä osoittaakseen nuorille, että disinformaatio ei ole jotain heidän elämäänsä liittymätöntä, vaan valitettavasti osa yhteiskuntaamme ja läsnä heidän sosiaalisen median syötteissään.

Opiskelijat tarvitsivat jonkin verran aikaa luottamuksen rakentamiseen ja avautumiseen työpajojen aikana, mutta kun he tunsivat olonsa mukavaksi, he kertoivat kokemuksistaan disinformaation suhteen ystäviensä ja sukulaistensa kanssa. Kuten kaikissa muissakin tilanteissa, joissa faktantarkistustiimi oli yhteydessä kohderyhmiin (opiskelijat ja opettajat), työpajan vetäjät saivat arvokasta tietoa medialukutaidon nykytilasta. Tämä auttoi arvioimaan ja mukauttamaan opetusmateriaalia.

Valtaosassa tapauksista nuoret olivat huomattavasti parempia tunnistamaan tekoälyn tuottamaa sisältöä kuin opettajat. Työpajoihin osallistuneet oppilaat olivat perehtyneitä uusimpiin tekoälytyökaluihin ja tietoisia siitä, että internetissä on yhä enemmän väärää tietoa ja väärennettyä sisältöä. Monet olivat jo saaneet lyhyitä mediataidon oppitunteja eri oppiaineissa koulussa. Näin oli kuitenkin vain, jos heidän opettajansa olivat riittävän sitoutuneita ja pitivät aiheita riittävän tärkeinä perehtyäkseen siihen. Tästä syystä tässä hankkeessa kehitetyt opetusmateriaalit, erityisesti tekoälykeskeiset työkalupakit, ovat erittäin potentiaalisia käytettäväksi saksalaisissa kouluissa. Saamamme palaute osoittaa, että opettajilla ei ole aikaa lukea aiheesta laajasti.

Siksi he tarvitsevat yksityiskohtaisen etenemissuunnitelman, jossa on tarkat ohjeet oppituntien rakentamisesta.

Myös hankkeen yhteisöllinen lähestymistapa on osoittautunut menestyksekkääksi. Verrattuna muihin samankaltaisen sisällön mediataito-hankkeisiin, yhteisöllisten videoiden tuottaminen koululuokan kanssa on osoittautunut erittäin tehokkaaksi useilla tasoilla. Kiinteä tuotantorakenne, joka sisälsi myös arvioinnin, toi esiin nuorten tarvittavan vakavuuden aiheen pariin. Koska hankejohto ja koululuokka tekivät yhteistyötä verkossa, totuttelu epätavalliseen tilanteeseen kesti jonkin aikaa. Yhteisötapaamisissa, jotka toimivat viikoittaisina konferensseina oppituntien aikana, oppimisen vaikutus oli kuitenkin selvä, ja kaikki esiin tulleet kysymykset voitiin selvittää koko luokan kanssa. Opettajan pedagoginen lähestymistapa, jossa videoiden lopullinen katselu muutettiin koko luokan elokuvakokemukseksi, jopa popcornit mukaan lukien, osoittautui nuorille positiiviseksi kokemukseksi.

Sen lisäksi, että saimme arvokasta tietoa medialukutaidon leviämisestä oppilaiden ja opettajien keskuudessa Saksassa, huomasimme myös, että paitsi ajankohtaisten aiheiden faktantarkistukset – kuten sosiaalisen median yhteisövideoissa – toimivat hyvin, myös syvällisemmät ammattimaiset videot tarjoavat merkittävää lisäarvoa käyttäjille. Tätä potentiaalia tulisi hyödyntää tulevaisuudessa entistä enemmän, jotta disinformaation leviämisen mekanismeja voitaisiin selittää laajemmalle yleisölle.

SWOT-analyysi

VAHVUUDET

- Vahva integrointi viralliseen koulutukseen.
- Laaja levikki dpa:n verkostojen kautta.
- Laadukkaat materiaalit ammattilaisten valvonnassa.

HEIKKOUEDET

- Rajoitettu joustavuus epävirallisissa ympäristöissä.
- Riippuvuus opettajien sitoutumisesta.
- Joitakin viivästyksiä palautteen antamisessa ruuhka-aikoina.

MAHDOLLISUUDET

- Laajentaminen useampiin kouluihin kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Työkalupaketin mukauttaminen kansalaisjärjestöille ja nuorisoryhmille.

UHAT

- Koulujen toimintojen ja opetussuunnitelmien vaihtelevuus.
- Opiskelijoiden kiinnostuksen mahdollinen kyllästyminen pidempiin projekteihin.

6.4 POHDINTA JA ARVIOINTI EUROOPPALAISessa KONTEKSTISSA

- Tämä hanke oli ainutlaatuinen lähestymistavassaan, jossa työskenneltiin joissakin suosituimmista sosiaalisen median alustoista säilyttäen samalla täydellinen riippumattomuus niistä. Tämä mahdollisti todella objektiivisen, tosiasioihin perustuvan havainnoinnin ja kokeilun. Kuitenkin haittapuolena virallisten siteiden puuttumisesta sosiaalisen median alustoihin oli se, että sisältö ei saanut alustojen tarjoamaa parempaa näkyvyyttä.
- Keskeinen suositus on kehittää malli, jossa EU:n tason sääntelyviranomaisen tukee tunnustettuja ammattimaisia mediakasvatusorganisaatioita tuottamaan ja levittämään aidosti riippumatonta, faktoihin perustuvaa sisältöä laajemmin. Tällä hetkellä alustoilla on vain vähän kannustimia edistää riippumatonta, kriittistä sisältöä – sisältöä, joka voisi, mutta ei välttämättä tarvitse, haastaa niiden algoritmisten järjestelmien toiminnan.
- EDMO (European Digital Media Observatory) -medialukutaitoryhmä, johon myös Think Twice -konsortion jäsenet kuuluvat, voisi toimia auktoriteettina, joka vahvistaa alustojen yleisen edun mukaisen sisällön standardit. Erinäiset tulevat vaalit voisivat tarjota ihanteellisen kontekstin tällaisten aloitteiden pilotoimiseen.
- Eurooppalaisen medialukutaidon kehittämisen ja laajentamisen onnistuminen riippuu paljolti EU:n koordinoitusta sääntelystä ja vahvasta sitoutumisesta yksilön sananvapauden suojeluun – samalla kun estetään bottien vaikutuksen vahvistuminen. Tämä korostaa kiireellistä tarvetta laajentaa medialukutaidon opetusta sekä virallisessa että epävirallisessa koulutuksessa. Hyvin harvat ihmiset pystyvät vastustamaan kehittyneiden markkinointialgoritmien riippuvuutta aiheuttavaa voimaa yksin. Merkittävin vaikutus saavutetaan antamalla Z-sukupolvelle perusosaaminen ja uteliaisuus, joiden avulla he voivat selviytyä tekoälyn tuottamista haasteista, alkaen koulutusjärjestelmästä. Voittoa tavoittelemattomat organisaatiot ja yleishyödylliset laitokset, kuten julkiset yleisradioyhtiöt, voivat olla keskeisessä asemassa täydentäessään toimia yhä saastuneemman tietotilan puhdistamiseksi. Tämä on tehtävä, ennen kuin voimme kehittää ratkaisuja luottamukseen perustuvan internetin luomiseksi.
- Riippumattomat, kriittiset media- ja informaatiolukutaitoaloitteet ovat vaarassa tulla väärin tulkituiksi sensuuriksi. Todellisuudessa ne puolustavat ihmisten toimijuutta ja lisäävät tietoisuutta ongelmallisesta tietoympäristöstä ja sen kannustinmalleista. Koska yksilöt altistuvat yhä enemmän epäaidoille ja epätarkoille sisällöille, joista suuri osa on tekoälyn tuottamaa, on kiireellinen tarve vahvistaa näitä aloitteita, jotta yleisöä voidaan suojella manipuloinnilta.

6.5 EETTISET NÄKÖKULMAT

- **Tunnusta, älä sivuuta**

Vaikka koulun säännöt rajoittavat sosiaalisen median sovellusten ja generatiivisen tekoälyn suoraa käyttöä, on tärkeää, ettei niitä sivuuteta. Oppilaat altistuvat niille joka tapauksessa, ja meidän vastuullamme on ohjata heitä kehittämään kriittinen ja tietoinen ajattelutapa, jotta he ymmärtävät, miten kehittyneet, pääasiassa kaupalliseen käyttöön tarkoitetut algoritmit voivat olla vakuuttavia ja aiheuttaa riippuvuutta.

- **Ohjaa, älä altista**

On suositeltavaa tarjota merkityksellisiä oppimiskokemuksia, jotka liittyvät oppilaiden digitaaliseen maailmaan, sen sijaan että altistettaisiin heidät riskeille, joita liittyy näiden alustojen tutkimiseen yksin ja ilman valvontaa. Koulutuslaitosten – virallisten ja epävirallisten – tulisi tarjota Z-sukupolvelle turvallisia tiloja, joissa he voivat keskustella verkossa kohtaamastaan todellisuudesta..

- **Käytä valikoituja esimerkkejä**

Erittäin tehokas menetelmä on käyttää todellisia, valikoituja ja kontekstualisoituja esimerkkejä (kuten opetusvideomme ovat) ja analysoida niitä yhdessä luokassa. Esimerkiksi ohjattu havainnointi tietystä TikTokin käyttöliittymästä tai videosta on paljon arvokkaampaa kuin avoin hakutehtävä.

- **Edistä asteittaista siirtymää**

Yleisenä strategiana tulisi olla asteittainen siirtyminen varhaisvuosien valvonnasta ja ohjauksesta kriittiseen ja pohdiskelevaan tukemiseen murrosiässä.

- **Kehitä kestävä suhde generatiiviseen tekoälyyn työkaluna – ei tietolähteenä**

Työkalu voi tukea kriittistä ja uteliasta oppijaa monin hyödyllisin tavoin. Epäluotettava tietolähde voi korvata kriittiset valinnat, joita tarvitaan esimerkiksi hakukoneiden tarjoamien monien lähteiden käsittelemisessä, jotka olivat vielä vallitsevia vuoteen 2024 asti.

- **Korosta vastuun merkitystä**

Kannusta Z-sukupolvea arvioimaan eri sosiaalisen median ja generatiivisten tekoälymallien vastuullisuutta verrattuna pääasiassa riippumattomien tiedotusvälineiden ja tutkijoiden tekemään raportointiin. Suosi vastuullisempia ja läpinäkyvämpiä palveluntarjoajia.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA NÄKYMÄT

Think Twice osoitti, miten medialukutaito voi toimia, kun nuoret eivät ole vain yleisöä, vaan osa prosessia. Yhdistämällä ammattilaisten panoksen nuorten luomaan sisältöön hanke tavoitti yleisönsä siellä, missä se oli tärkeintä – verkossa ja heidän omalla kielellään.

Mitä jää jäljelle hankkeen päätyttyä?

Koko työkalupakki – selittävät videot, opetusmateriaalit, työpajakonseptit ja yhteisön videot – on edelleen vapaasti käytettävissä koulujen, kansalaisjärjestöjen, opettajien ja nuorisotyöntekijöiden käyttöön. Sisältö on muokattavissa ja suunniteltu pitkäaikaiseen käyttöön hankkeen päättymisen jälkeenkin.

Miten tämä hanke edistää pitkäaikaisia lukutaitoaloitteita?

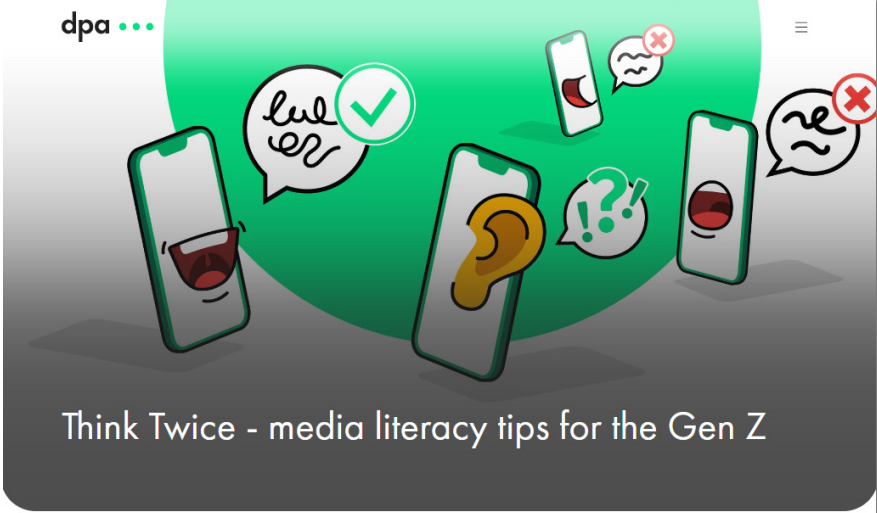
Keskittymällä yhteiseen luomiseen ja vertaisjohtoisuuteen Think Twice tukee siirtymistä osallistavaan medialukutaitoon. Se lisää käytännönläheisiä formaatteja EU:n laajempiin ponnisteluihin ja tarjoaa testattuja työkaluja, jotka voivat vahvistaa kansalaisosallisuutta ja vastustuskykyä disinformaatiota vastaan. Tämä raportti avaa näkökulmia jatkohankkeille ja kannustaa pohtimaan, miten Z-sukupolvi voidaan saada pysähtymään ja ajattelemaan kahdesti.

Tulevat yhteistyöhankkeet (esim. TFCN Europe)

Hanke luo vahvan perustan jatkoyhteistyölle eurooppalaisissa verkostoissa, kuten TFCN (Teen Fact-Checking Network) Europe. Se avaa mahdollisuuksia laajentaa, päivittää ja alueellistaa formaatteja sekä jatkaa maiden välistä yhteistyötä yhteisten digitaalisten haasteiden parissa.

Materiaalit ovat valmiina – käytä niitä.

Olitpa opettaja, nuorisojärjestö, päätöksentekijä tai sisällöntuottaja, Think Twice -työkalupakki tarjoaa toimivia formaatteja. Mukauta, jaa ja rakenna olemassa olevan pohjalta. Älkäämme keksikö pyörää uudelleen – pidetään se pyörimässä nopeammin ja mukautetaan se tekoälyn kehitykseen.

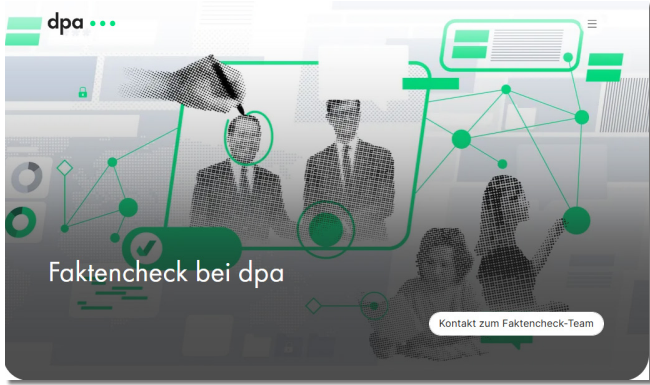
The graphic features a green background with several smartphones. One phone shows a speech bubble with a checkmark and the word 'lul', another shows a speech bubble with a red 'X' and a sad face, and a third shows a speech bubble with a red 'X' and a sad face. A large yellow ear icon is positioned in the center. The text 'Think Twice - media literacy tips for the Gen Z' is at the bottom.

Think Twice - media literacy tips for the Gen Z

At a glance	↓	Countering disinformation with video lessons in a TikTok format
Videos	↓	
Teaching mater...	↓	

Disinformation is spreading rapidly on the Internet - currently also about the terrorist attacks in Israel and their consequences. At the same time, social

[More info from the Think Twice project website](#)

The graphic shows a network of people connected by lines, with a central figure being checked. The text 'Faktencheck bei dpa' is at the bottom. A button at the bottom right says 'Kontakt zum Faktencheck-Team'.

Faktencheck bei dpa

Kontakt zum Faktencheck-Team

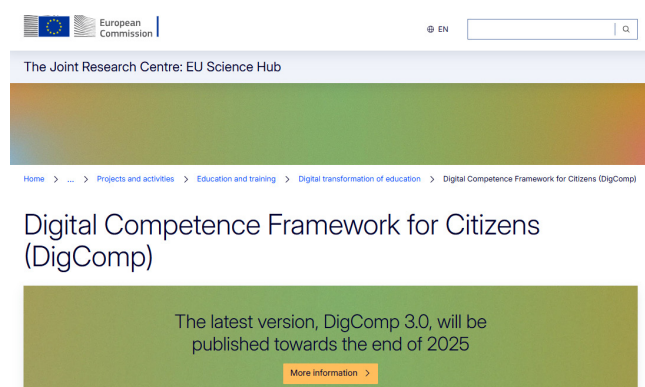
dpa • factchecking

FaktaBaari EDU

verificat

[Upcoming EU reference for AI literacy in life-long learning – DigComp 3.0.](#)

EDMO GUIDELINES FOR EFFECTIVE MEDIA LITERACY INITIATIVES

12 principles to increase effectiveness in the stages of Development, Delivery and Review

Reflecting the input and expertise of 100+ practitioners from 50+ countries and all EDMO Hubs, these Guidelines aim to help increase the quality of media literacy across Europe. They have been designed for use by anyone involved in the development of media literacy initiatives, including civil society, educators, policy makers, those in the media or tech industries.

In an area as complex and diverse as media literacy, there can be no one-size-fits-all approach. Not all principles will be relevant to all projects. It is entirely up to the user to select the most appropriate advice for their initiative.

Read the full document:

edmo.eu/ml-guidelines

A GOOD MEDIA LITERACY INITIATIVE:

DEVELOPMENT

- has clearly defined goals and principles
- is empowering
- promotes critical understanding of the media ecosystem
- is consultative and relevant
- takes an evidence-based approach
- is inclusive
- is ethical and accessible

DELIVERY

- is transparent
- is prepared
- is adaptable

REVIEW

- endures
- reflects, shares and evaluates

[EDMO guidelines for effective media literacy initiatives - a reference for new bigger media literacy programs.](#)

Funded by
the European Union